

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΕΤΟΥΣΙΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ε. ΜΕΣΣΟΛΩΡΑ

Δ. Φ. ΥΦΗΕΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΕΤΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΤΟΣ Ε'.—ΤΟΜΟΣ Ε'.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Κάτωθεν τοῦ Ἀγμαρξέλου

1892

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Έσωτερικῶς θρ. 10. Έξωτερικῶς φρ. χρυσῶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀγωγόν.

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ Α' Β' Γ' ΚΑΙ Δ' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

δραχμῶν 10 ἐν τῷ ἑσωτερικῷ καὶ φράγκα χρυσῶ 10 ἐν τῷ ἔξωτερικῷ.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ γραφεῖο τοῦ περι-
οδικῶ, κειμένῳ ἐν τῇ ἐνοσίῳ τῶν ἁγίων Θεοδώρων,
ἴδιῳ Μιλτιάδου ἀριθμῷ 27, καὶ ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις
ἀνέστη Κωνσταντινουπόλεως καὶ Γ. Κασδῶν.

Πᾶσα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ΣΥΛΛΟΓΟΝ ἐπιγράφεται

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως Ἀθῆνας.
Collège «Anaplasis» Athènes.

Πᾶσα δαρετὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμιεῖον
τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ
περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς «Ἀναπλά-
σεως» Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ἢ πρὸς
τὸν Ταμίαν τοῦ Συλλόγου, ἢ καὶ πρὸς τὸν Διευθυν-
τὴν τοῦ περιοδικῶ.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιεύμενα καὶ μὴ
δὲν ἐπιστρέφονται. Πᾶν ἄρθρον μὴ φέρον ἐπιγραφὴν
προέχεται ἐν τῇ Διευθύνσει.

ΜΕΤΩΥΝΤΗΣ - Ι. Η. ΜΕΣΣΙΟΛΩΡΑΣ - ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1892.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Άγιος εἰσιτηρίου εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν δογμάτων
ἀναγγελθεὶς ὑπὸ Προκοπίου Οἰκονομίτου, Ἀρχιμαν-
δρέτου καὶ τακτικῶς καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ
Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ. — Κυριακὴ τῶν Βαΐων. Ὁ
θεῖος λόγος τοῦ Ἀριστιανισμοῦ, ὑπὸ Ἐπιφάν. Πέτρου.
— Μεγάλῃ ἑβδομάδι. — Μεγάλῃ ἑβδομάδι Εὐαγγέ-
λια. — Μεγάλῃ Παρασκευῇ, ὑπὸ Γεωργίου Σπ. Μα-
κρή. — Θερησκευτικὴ κίνησις ἐν Ρωσίᾳ. — Ἡ Γε-
νικὴ Συνέλευσις τῶν ἑταίρων τῆς «Ἀναπλάσεως».
— Τὸ ἰσαγγέλιον ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐπαγγέλματα καὶ
ἐπιτηδεύματα, ὑπὸ Ζησίμου Τυπάλτου καθηγητοῦ
Δηλώσεως. — Ἀλληλογραφία.

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΣ

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν δογμάτων

ἀναγγελθεὶς τῆς 26 Φεβρουαρίου 1892

ὑπὸ

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ἀρχιμανδρέτου καὶ τακτικῶς καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας
ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Φιλόμουσος ἀμήγουρ.

Ἀναλαμβάνοντες σήμερον σὺν Θεῷ ἀντιλή-
πτου τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας τῶν δογ-
μάτων, τὴν πολλὴν ἡμῶν ἐν πρώτοις ἀγνώ-
μοσύνην ἐκφράζομεν τῷ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησια-
στικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κ.
ἐπουργῶ (1), τῷ προαγαρόντι ἡμᾶς εἰς καθη-
γητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμετέρου
Πανεπιστημίου, τῆς Α. Μ. τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν

(1) Ἄχιλ. Γεροντισσοπούλου.

Ἄνακτος εὐμενῶς εἰς τοῦτο ἐπινεύσαντος. Κά-
ριτας δ' ὁμολογοῦμεν ἁσπύτως καὶ τοῖς προ-
τείναντι ἡμᾶς ἀξιότιμοις καθηγηταῖς τῆς θεο-
λογίας. Ἄλλὰ μετ' ἄλλου ψυχῆς καὶ λύπης βα-
θύτας ἀναμνησκόμεθα τοῦ προώρου τὸν βίον
μεταλλέξαντος ἀοιδίμου καθηγητοῦ τῆς θεολο-
γίας, Νικολάου Δαμαλά, ὅστις τὸ ἀληθὲς ὑπὴρ-
ξε σέμνωμα καὶ ἡ κορωνὴ τῶν καθ' ἡμᾶς θεο-
λογοῦντων, διακρινθεὶς οὐ μόνον ἐπὶ ἐκτάκτω
περὶ τὴν ἱερὰν θεολογίαν ἐπιστημονικῇ ἰκανό-
τητι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ζήλω γνησίῳ καὶ θερμῷ
ὑπὲρ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πα-
τρίδος. Ἔστω δὲ ἡμῖν τε καὶ τοῖς φίλοις δι-
ληταῖς τῆς θεολογίας ἡ μνήμη τοῦ περιφανοῦς
ἐκείνου θεολόγου, ὡς ἀριστον ὑπόδειγμα ἐπι-
κριντοῦς πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμῶν θρησκείαν καὶ
τὴν πατρίδα ἀγάπης.

Προειθέμενοι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν παραδόσεων
ἡμῶν ἐμφανῆ εὐὰ καταστήσωμεν τὸν σκοπόν,
ὅν ἡ ἱστορία τῶν δογμάτων ἐπιδιώκει, ὡς ἐλ-
δικὸν τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης μάθημα, σκό-
πιμον ἔμα καὶ ἐπίκαιρον ἐνομιλάμεν, ἵνα πρὸς
τοῦτο πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα τὸ ἐπόμενον
θέμα.

Περὶ τοῦ κατ' οὐσίαν καὶ ἔννοιαν ἀναλλοιώτου

τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Πρὶν ἡμῶς προβῶμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν
τοῦ προκειμένου θέματος, προτάσσομεν βρα-
χέα τινα περὶ τῆς σχέσεως τῆς θεολογικῆς ἐ-
πιστήμης πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ γενικῶ-
τέρων ἐποψῶν.

Α'

Ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη, καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας, πλήρως ἀποτελεῖ καὶ τέλειον σύστημα, ἐν ᾧ αἱ θεμελιώδεις τοῦ χριστιανισμοῦ ἀλήθειαι ἐπιστημονικῶς διερευνῶνται καὶ ὑπὸ θεωρητικῆν καὶ πρακτικῆν ἐποψιν ὁλομερῶς ἀναπτύσσονται. Ὅσοπερ δὲ πᾶσα θετικὴ ἐπιστήμη, ἰδίως ἔχουσα πηγὰς, ἀντλεῖ ἐξ αὐτῶν τὸ οὐκ εἶναι αὐτῆς περιεχόμενον, τοῦτο δὲ εἰς ἐπιστημονικὸν ἀνάγρουσα σύστημα πρὸς τὸν πρακτικὸν εἶτα κατευθύνεται σκοπὸν, ὃν ἐν τῷ κόσμῳ καλεῖται καὶ ἐκκληρώσῃ, οὕτω καὶ ἡ θεολογία, ὡς ἐπιστήμη θετικὴ, τὰς κειμέναις ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς θεολογίας διὰ μαθημάτων ἐιδωτῶν ἐξετάζουσα, μεγίστης σημασίας ἔργον ἐπιτελεῖ καὶ σωτήριον σκοπὸν ἐπιδιώκει ἐπὲρ τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, θεραπευτικὸς οὖσα πιστῆ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Τὰς θεμελιώδεις ἀληθείας τῆς πίστεως ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη διερευνῶσα, τὴν εδερρατικὴν τοῦ χριστιανισμοῦ προάγει δύναμιν, ἣν εἰς τὰς καρδίας διοχετεύει τῶν πιστῶν, κηρύσσον αὐτοῖς παρασκευάζουσα τὸν πνευματικὸν ἔργον εἰς ἡθικὴν αὐτῶν ἀνάπλευσιν καὶ πνευματικὴν ἀναγέννησιν οὕτω ἐπιτηδεύει. Ἐν δὲ τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρεῦνῃ τῶν θεῶν τούτων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθειῶν, ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη ἐπὶ ιστορικῶν δεδομένων στηριζομένη, οὐτε εἰς ἀμφίβωλα καὶ ἐπισημὰ καταφεύγει συμπεράσματα, οὕτε «κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων» (Κολοσ. β'. 8), τὰς θερησκευτικὰς τῶν πιστῶν καταρτίζει πεποιθήσεις· ἀλλὰ θεμέλιον ἔχουσα ἀκίνητον τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθειαν, ταύτην ἐξετάζει καὶ ἀναπτύσσει καὶ ἐλευθερῶν αὐτὴν τηροῦσα τῶν ἐξ ὑποκειμένου ἐπινοῶν τὸ φῶς προχέει πανταχοῦ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς γνώσεως. Ἐπὶ δὲ τὸ φῶς τοῦτο τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθείας, ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια βαθμηδὴν προαγομένη, εἰς ἀναρυστέραν ἔρχεται συνείδησιν τῆς ἰδίας ἀτελείας καὶ εὐθέτος καθίσταται εἰς ἡθικὴν ἀνύψωσιν καὶ πνευματικὴν ἐν γένει τελειότητα. Τὴν ἀνάγκην ταύτην τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθείας φητὼς ἀναμολογεῖ καὶ ἡ κατὰ κόσμον φιλοσοφία, ἀτελεῖς μετὰ πείραν μακρὰν εὐρίσκουσα τὰς ἐν τῆς θεωρίας τῶν ἄνθρωπων κτωμένας γνώσεις. Οὕτω κατὰ Πλάτωνα, τὸν ἕκατον τῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαϊότητος, ἡ γνώσις τοῦ εἰς ἑαυτὸν ἀφαιμένου ἀνθρώπου ἐντὸς τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου περιοριζομένη, οὐδέποτε τῶν φυσικῶν τούτων ὁρίων ἐξέρχεται καὶ οὐδέποτε τῶν δεσμῶν τῆς εἰκασίας ἐλευθεροῦται. Διότι ὅσα τελειότερα καὶ ἂν ὑποτέθῃ τῆς πεπερασμένης διανοίας ἡ δύναμις, ὅσα καὶ ἂν αὐτῇ δι' ἀσκήσεως καὶ πείρας εἰς ἡ-

μέτων ἀναχθῆ ὑψηλότερον καὶ ὑγιεινότερον σχετικῶς ἀληθειῶν τὴν γνώσιν προσκτήσῃται, ἐὰν ἐστρωμένη τυγχάνῃ θείας ἐλλάμψεως, θείου φωτισμοῦ, ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ πῦθαιος καὶ ἀβεβαίου περιεστρέφεται καὶ οὐδέποτε τὴν χάραν τοῦ ἐνδοιασμοῦ καὶ τῆς ἀμφιβολίας ἀπολείπουσα, εἰς τὴν ὑπερκειμένην ἀνάγκην σφαιρῶν τῆς ὑπερ ἔννοιας, τῆς ἀπολύτου ἀληθείας, ἣτις τὸ ὑπερτατον, τὸ ἰερώτατον καὶ τὸ ἀσφαλέςτατον ὑπάρχει κριτήριον τῆς γνώσεως. Τὴν ἀληθειαν ταύτην σαφῶς διατυπώμενην βλέπομεν ἐν τῷ 35ῳ κεφαλ. τοῦ περὶ ψυχῆς διαλόγου τοῦ Πλάτωνος: «Ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, λέγει ὁ Σιμίας, περὶ τῶν τούτων ἰσως, ὥσπερ καὶ σοί, τὸ μὲν σαφὲς εἶναι ἐν τῷ νῦν βίῳ ἢ ἀδύνατον εἶναι ἢ παρῆλατόν τι... Δεῖ γὰρ περὶ αὐτὰ ἐν γένη τούτων διακρίνασθαι ἢ μαθεῖν ὅπῃ ἔχει ἢ εἶρεῖν, ἢ εἰ ταῦτα ἀδύνατον, τὸν γόνυ βέλτιστον τῶν ἀνθρωπίνων λόγων λαβόντα καὶ ὀυσελεγκνέτατον, ἐπὶ τούτου ὀχούμενον ὥσπερ ἐπὶ σχεδίας κινδυνεύοντα διακλεῦσαι τὸν βίον, εἰ μὴ τις δύναται ἀσφαλέςτερον καὶ ἀκινδυνότερον ἐπὶ βεβαιότερον ὀχήμενος ἢ λόγου θείου τινοῦς διαπορευθῆναι». Πηρὶ ἄρα ἀληθείας καὶ γνώσεως, καὶ κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας, μόνη εἶνε ἡ θεία ἀποκάλυψις, καὶ ταύτην ἔχει βᾶσιν ἀσάλευτον ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη, τὰς θερησκευτικὰς τῶν πιστῶν διαπλάττουσα πεποιθήσεις. Ἐπειδὴ ὅμως αἱ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνωθεν κατελευθέρου αἰωνίου σοφίας διαμορφούμεναι θερησκευτικαὶ πεποιθήσεις πρὸς ἀκριβέστεραν αὐτῶν παραστάσιν καὶ διατύπωσιν χρῆζοῦσιν ἀπαραιτήτως καὶ τῆς συνδρομῆς τῆς φιλοσοφίας, δι' ἣς αὐταὶ στερεότερον ἐμπεδοῦνται καὶ ἀσφαλίζονται, εὐδηλον ὅτι ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη ἐν σχέσει ὀρισμένη εὐρίσκειται πρὸς τὴν ψυχὴν τῶν ἐπιστημῶν, τὴν ὑγιᾶ φιλοσοφίαν, καὶ ἐξ αὐτῆς, ὡς προοιόμενον, συνεργῶν, τὰς φιλοσοφικὰς παραλαμβάνει ἀποδείξεις, δι' ὧν τὸ ὅλον αὐτῆς ἐπιστημονικὸν σύστημα ἐν ἀρμονικῇ παραστάσει ἀλλήλουχία καὶ τάξει. Ἐν δὲ τῆς ὀρισμένης ταύτης σχέσεως τῶν δύο τούτων διακεκριμένων ἀπ' ἀλλήλων ἐπιστημῶν, διάφορον ἑκατέρωθεν ἔχουσης σκοπὸν, ἀδεδομένα τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης ἀρχαὶ οὕτε συγχέονται, οὕτε συμφοροῦνται πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ ἡ φιλοσοφία μένει, ὡς ἔχει, καθ' ἑαυτὴν οὐσα κωχωρισμένη, πρὸς τὴν ζήτησιν σπεύδουσα τῆς ἀληθείας, καὶ ἡ θεολογία ὡς σοφία καὶ ἐπιστήμη θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων καὶ τῶν τούτων αἰτίων, τὰς θεῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχὰς διασκοπεῖ καὶ ἀναπτύσσει, τὰς χριστιανικὰς ἐκδιδάσκουσα ἀληθείας. Τὴν μεταξὺ θεολογίας καὶ φιλοσοφίας διαφορὰν πρόδηλον ἴστησιν ἐν τοῖς ἑπο-

μένους δ' ἀπολογητῆς Ἀθηναγόρας (πρὸς β. περὶ χριστιαν. § 7) «Ποιηταὶ μὲν, λέγει, καὶ φιλόσοφοι... ὡς οὐ παρὰ Θεοῦ περὶ Θεοῦ ἀξιώσαντες μαθεῖν, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ ἕκαστος, ἄλλος ἄλλως ἐδογματίσεν αὐτῶν καὶ περὶ Θεοῦ καὶ περὶ ὕλης καὶ περὶ εἰδῶν καὶ περὶ κόσμου. Ἡμεῖς δὲ ὧν νοοῦμεν καὶ πεπιτεῦκαμεν, ἔχομεν προφήτας μάρτυρας, οἱ Πνεύματι ἐνθέῳ ἐκπεφωνήμασι καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῶν τοῦ Θεοῦ». Κλήμης δ' ὁ Ἀλεξανδρεὺς (1 Στωμ. 1, 2) τὴν σχέσιν τῆς θεολογίας πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ἀκριβέστερον ὀρίζων, «αὐτοτελής μὲν, λέγει, καὶ ἀπροσδεῖς ἡ κατὰ τὸν Σωτῆρα διδασκαλία, δύναμις οὐσα καὶ σοφία Θεοῦ» προσιοῦσα δὲ φιλοσοφία ἐλληνικὴ οὐ δυνατώτερη· ποιεῖ τὴν ἀληθειαν ἀλλ' ἀδύνατον παρέχουσα τὴν κατ' αὐτῆς σφαιρικὴν ἐπιχείρησιν καὶ διακρινομένη τὰς δουεράς κατὰ τῆς ἀληθείας ἐπιβουλὰς, φραγμὸς οὐκ εἰρηται καὶ θορυγὸς εἶναι τοῦ ἀμπαλῶνος».

Ἐκ τῶν εἰρημύμων καταφαίνεται, ὅτι ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη ἐπὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐδᾶφους τῆς ἀληθείας στηριζομένη οὕτε νέον τι δημιουργεῖ καὶ δογματίζει, ὡς τοῦτο ποιεῖ ἡ ἀνθρωπίνη σοφία, οὕτε ἔκον τι εἰσφέρει ἐξ ἐργετολογίας προσερχόμενον, ἀλλὰ τὴν ἐκ τῶν θεοπνευστῶν Γραφῶν ἐξηγούμενην χριστιανικὴν διδασκαλίαν ἀναπτύσσουσα, ἀνερίαν αὐτῆς τὴν οὐσίαν τηρεῖ καὶ τελείως αὐτὴν ἐλευθερῶν φυλάττει τῶν ἐπινοῶν τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας. Διὸ καὶ λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος «εἰ μὴ λογισμοῖς ἀνθρώπων ἐλέγομεν πείθεσθαι, εἰκότως ἐθορυβῶν εἰ δὲ ταῖς Γραφαῖς λέγομεν πιστεύειν, αὐταὶ δὲ ἀπλατ' καὶ ἀληθεῖς, ἄσκολον σοὶ τὸ κρινόμενον».

Ἰδόμεν δὲ ὅτι εἰδικώτερον τὸ σκοπὸς τῆς ιστορίας τῶν δογμάτων ἐν τῇ θεολογικῇ ἐπιστήμῃ.

Β'

Ἡ ιστορία τῶν δογμάτων, ὡς εἰδικὸν τῆς ἱερᾶς θεολογίας μαθημα, σκοπὸν ἔχει καὶ δεῖξαι πῶς ἡ περὶ τῶν θεῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθειῶν ἀρχικὴ τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλία, ἀπλή οὐσα κατ' ἀρχὰς καὶ ἀπροσδιόριστος, βαθμηδὸν ἀναπτύχθη πῶς ἐν τῇ προβάσει τοῦ χρόνου, ἀφορμῆς δοθείσης ἐκ τῶν ἀναρυστέων αἰρέσεων, πληρέστερον ἐξηκριβώθη καὶ πῶς αὐτὴ τελευταίον ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἀγίων Γραφῶν καὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐν ταῖς οἰκουμένικαῖς Συνόδοις, ἐνεργεία καὶ θυνάμει τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸν τελικὸν προσέλαβεν τύπον τοῦ θείου δόγματος. Ἐκ τῆς ιστορικῆς καὶ κριτικῆς ταύτης ἐρεῦνης, ἐν ἣ ὡς ἐν εἰκόνι παρίστανται καὶ κατὰ τύπον καὶ κατὰ χρόνον τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα αἰτία τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως τῆς χρι-

νικῆς διδασκαλίας, ἡ ἱστορία τῶν δογμάτων τὴν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν ἀνάγει ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθεια, ἣν ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς τοῦ προφορικοῦ κηρύγματος καὶ τῆς ἐγγράφου αὐτῆς διδασκαλίας εἰς τὸν κόσμον μετέδωκεν, ἀβλαβὴς καὶ ἀμείωτος διέμεινε κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἔννοιαν. Τοῦτο τὸ ὑπὸ ἱστορικῆν καὶ κριτικὴν ἐποψιν ἔργον τῆς ἱστορίας τῶν δογμάτων, ἐν σχέσει οὐσης στενῆς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν καὶ τὰ λοιπὰ τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης μαθήματα. Ἀλλ' ἡ ἱστορία τῶν δογμάτων κείται ὁλοκλήρως ἐν σχέσει ὀρισμένη καὶ πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας τὴν δὲ σχέσιν αὐτῆς ἀτιολογεῖ καὶ κανονίζει ἡ ἐν τῇ ἱστορικῇ προοίῳ καὶ ἀναπτύξει τῶν θεῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθειῶν φιλοσοφικὴ ἐπίδρασις. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἱστορία τῶν δογμάτων, ὅπως εὐκολώτερον ἐνεύρη καὶ ἐλλήπτοτερον καταστήσῃ τὴν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐπίδρασιν τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν, ἀνάγκη καὶ γινώσκῃ τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα, ὧν τὰς ποικίλας ἀρχὰς μανθάνει ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας.

Καὶ ἀληθὲς μὲν ὅτι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, οὐσα τὸ πρῶτον ἀδιόριστος, ὡς ἀνωτέρω εἰρηται, βραδύτερον περιεδύθη, ὃν φέρει ὅσον ἐξωτερικὸν τύπον. Ἀλλ' εἶνε ὁλοκλήρως ἀληθὲς καὶ ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι πᾶσαι αἱ μεταβολαὶ καὶ ἀλλοιώσεις, ὅσας αὐτὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναπτυσσομένη ὑπέστη, τῶν φιλοσοφικῶν θεωριῶν εἰς τοῦτο μέλιστα συνδραμοῦσαν, ἀναφέροντο οὐχ εἰς τὴν οὐσίαν αὐτῆς, τηρουμένην ἀναλλοίωτον, ἀλλ' εἰς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῆς πληρυστέραν ἐξακριβώσιν καὶ τελειότεραν διαμόρφωσιν. Καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ ἐν τῇ δευτέρῃ αὐτῆς μορφῇ ἐξεταξομένη, μία ἦν καὶ ἡ αὐτὴ κατ' οὐσίαν καὶ ἔννοιαν πάντοτε. Τὸ ἀναλλοίωτον τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς μορφῇ καὶ τῇ ὀριστικῇ αὐτῆς διατυπώσει, ἕριστα εἰκονίζει ὁ μέγας Βασιλεὺς διὰ τοῦ ἐξῆς λίαν καταλλήλου παραδείγματος: «ὡσπερ τὸ σπέρμα, γράφει (ἐν ἐπιστολῇ 223), ἀξενόμενον μεῖζον μὲν ἀπὸ μικροῦ γίνεται, ταῦτον δ' ἔστιν ἐν ἑαυτῷ, οὐ κατὰ γένος μεταβαλλόμενον, ἀλλὰ κατ' αὔξησιν τελειούμενον οὕτω λογίζομαι καὶ ἐμοὶ τὸν αὐτὸν λόγον διὰ τῆς προκοπῆς ἠδέξασθαι, οὐχ εἰς ἀντι τοῦ ἐξ ἀρχῆς ὄντος τὸν ὅσον ὑπάρχοντα γέννησθαι». Τοιαύτη κατ' ἀναλογίαν καὶ ἡ ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθεια, ἐξ ἣς προήλθεν ἡ προοιόμενος τοῦ χρόνου πληρὴς ἀνάπτυξις αὐτῆς καὶ ἡ ἐξωτερικὴ διατύπωσις. Ἡ δὲ ἱστορία τῶν δογμάτων τὴν ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρις ἡμῶν κηρυχθεῖσαν εἰς τὸν κόσμον χρι-

στιαμικήν ἀλήθειαν ἐξετάζουσα καὶ τῶν ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῆς ἀναπτύξει ἐξωτερικῶν μεταβολῶν, ὡς ὑπέστη, τὰ ποιικίλα ἀνευρίσκουσα αἰτία, σπουδαίαν ἔχει ἀξίαν καὶ σημασίαν ἐν τῇ θεολογικῇ ἐπιστήμῃ. Ἐπεινος δ' ὀφείλεται εἰς τοὺς νεωτέρους ἐπιστήμονας ἐκείνους, οἵτινες τὴν ἀξίαν ταύτην καὶ σημασίαν τῆς ἱστορίας τῶν δογμάτων ἐν τῇ θεολογικῇ ἐπιστήμῃ κατιδόντες καὶ κατὰ τὸ προσήκον ἐκινῆσαντες, εἰς εἰδικὴν αὐτὴν κατήρισαν μάθημα πλήρες καὶ τέλειον.

Γ.

Ἄλλὰ τίνας ἔχομεν σαφεῖς ἀποδείξεις μηδεμίαν ἀπολιπούσα ἀμφιβολίαν, ὅτι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία κατὰ νόμον φυσικῶν ἀναπτυσσομένη, ὡς ἱστορικῶς ἀποδείκνυται, ἀκεραία καὶ ἀμείωτος ἐτηρήθη κατ' ὅλον τοῦ ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων μέχρι ἡμῶν διαρρέυσαντος χρόνου; Ἐκ τίνος δὲ πηγῆς καθαρῆς καὶ διανοῆς ἀρνούμεθα τὰς περὶ τοῦ ἀναλλοιώτου τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας βεβαίως καὶ ὠρισμένως ἀποδείξεις, δι' ἃν ἡ ἀλήθεια αὕτη πιστοῦται καὶ βεβαιούται, μηδεμίαν καταλείπουσα ἀντιρροσίν; Τὴν περὶ τοῦ κατ' οὐσίαν καὶ ἐννοίαν ἀναλλοιώτου τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας περὶ τῶν θείων τῆς πίστεως ἀληθειῶν ζητούμενην ἀπόδειξιν, ἀσφαλῆ καὶ ἀπόσβλητον κατέχει μόνη ἡ Ἐκκλησία, ἐξ ἧς παραλαμβάνει αὐτὴν ἡ ἱστορία τῶν δογμάτων. Διότι ὁ Ἀντριωτὴς τοῦ κόσμου Χριστὸς ὁ Κύριος τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς θεμελιώσας Ἐκκλησίαν εἰς αὐτὴν παρέδωκε τὴν θείαν αὐτοῦ διδασκαλίαν καὶ ταύτην ἐνετείλατο, ἵνα εἰς τὸ διηνεκὲς ἀκεραίαν αὐτὴν φυλάτῃ καὶ ἀλώβητον τηρῇ πάσης ἑτεροδιδασκαλίας καὶ παρανοήσεως. «Πορευθέντες, εἶπε τοῖς ἀποστόλοις καὶ ἀποστόλοις (Ματθ. κη. 19), μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμιν ὑμῖν. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος». Ἡ δὲ Ἐκκλησία ἐν μέσῳ αὐτῆς ἔχουσα τὸν θεμελιωτὴν αὐτῆς Χριστὸν τὸν Κύριον καὶ τὸ φωτίζον αὐτὴν καὶ ὀδηγῶν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, τὸ πανάγιον Πνεῦμα (Ἰωάν. ιζ. 13), πηγὴ ἐγένετο ἀγιασμοῦ καὶ σωτηρίας, ἀρχὴ καὶ ῥίζα νέας ἐν τῷ κόσμῳ εὐαγγελικῆς ζωῆς, μήτηρ δὲ ὑπάρχει ἀγαθῇ τὴν πρώτην παρέχουσα πνευματικὴν τροφήν τοῖς ἐαυτῆς τέκνοις, τὴν πίστιν εἰς τὸν τρισυπόστατον Θεόν, τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, κατὰ τὴν ἕνω ἐντολήν τοῦ Κυρίου. Ὅσα λοιπὸν ἐνετείλατο ὁ Κύριος, ταῦτα καὶ ἀκριβῶς ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐφύλαξε καὶ διὰ τοῦ Θεοῦ κληρονομήσας εἰς τὸν κόσμον μετέδωκεν, οὔτε διὰ προσθηκῶν, οὔτε

μὴν δι' ἀφαιρέσεων τὴν οὐσίαν αὐτῶν ἀλλοίωσασα, ἀλλ' ἐναργῆ ἔχουσα συνείδησιν τῆς θείας ἐντολῆς τοῦ Κυρίου, γνησίαν καὶ τελείως ἀναλλοιώτων ἐτήρησε κατ' ὅλον τὸν χρόνον ἢν παρέλαβε πίστιν. Ὡσπερ δὲ τὴν φυσικὴν δύναμιν τῶν ἐκ τοῦ ἐνὸς ἡλίου ἐκπεμπομένων ἀκτίνων οὔτε ὕψος, οὔτε πλάτος μεταβάλλουσιν, οὕτω καὶ τὴν οὐσίαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, πηγὴν ἐχούσης μόνην τὴν θείαν ἀποκάλυψιν, οὔτε τόπος, οὔτε χρόνος, οὔτε τὸ διάφορον τῆς γλώσσης τῶν ἑθνῶν διάφορον αὐτὴν κηρυττομένην εἰς τὰ ἔθνη ἐποίησεν, ἀλλ' ἔμεινε καὶ μένει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς αὐτῇ ἐξ ἀρχῆς παρεδόθη. Καὶ τὸ διπλοῦν τοῦτο ἔργον, τοῦ ἀκριβῶς τηρεῖν καὶ διδάσκειν τὴν παραδοθείσαν αὐτῇ θείαν ἀλήθειαν, ἡ Ἐκκλησία κατὰ γράμμα ἐξεπλήρωσε διότι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τῆς σήμερον καὶ διακομμένη καὶ εἰρημνιούσα, οὐδέποτε ἀμνησμένη ἐπαύσατο ὑπὲρ τῆς ἐν αὐτῇ φυλαττομένης ἀληθείας καὶ πάντοτε τῶν πολεμίων αὐτῆς περιγύνηται, πληροῦμένου καὶ ἐν τούτῳ τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου «καὶ πύλαι Ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. ις. 18). Καθὼς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς πρὸς τὴν ἀκριβῆ ἐτήρησιν καὶ τὴν εἰς πάντα τὰ ἔθνη διάδοσιν τῆς ἐαυτοῦ ζωηφόρου διδασκαλίας τοῦ μαθητῆς αὐτοῦ καὶ ἀποστόλου ἐξέλεξε, οὕτω καὶ οἱ ἄγιοι ἀποστολοὶ ἀπιστοῖς ἀνθρώποις ἰκανοῖς καὶ ἐτέρους διδάξει (Β'. Τιμόθ. β'. 2) τὴν θείαν μετέδωκεν τῆς πίστεως παρακαταθήκην, τὴν αὐτὴν ἐντολήν τοῦ Κυρίου ἐπαναλαμβάνοντες. «Θαυμάζω, ἔγραψεν ὁ Ἀπόστολος πρὸς Γαλάτας (ἀ. 6), ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινὲς εἰδὼν οἱ ταρέσσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἡ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ' ὃ εὐαγγελισάμεθα ὑμῖν, ἐνάθεμα ἔστω». Ἐν ἀποστολικῷ τοῦτο παράγγελμα κανὼν εἶχε πάντοτε ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐν τῇ θεικῇ αὐτῆς πρὸς τοὺς πιστοὺς καὶ ἐν τῇ ἀντιρρητικῇ κατὰ τῶν ἀπιστούντων ἔθνικῶν καὶ Ἰουδαίων διδασκαλίᾳ. Ἄλλ' εἰ καὶ διὰ πολλῶν στομάτων τὸ σωτήριον τοῦ εὐαγγελίου κήρυγμα εἰς τὸν κόσμον διεδίδετο, ἐν ὅμως ἢ κατ' οὐσίαν πάντοτε, ὅτι καὶ μία ἡ πηγὴ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἡ ἐξ ἀποκάλυψης ἀλήθεια, ἢν πᾶσαι αἱ κατὰ τόπους Ἐκκλησίαι παραλαβοῦσαι ἀπαραχάρακτον ἐτήρουν καὶ ἀνένθεντο ἐδίδασκον. Διότι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἀπόστολος Λουκᾶν ἐν ἁγίοις Ἐβραίοις (κατὰ ἀλλοτ. 1. 10, 1), αἱ μὲν Ἐκκλησίαι, καίτοι κατ' ὅλην τῆς οἰκουμένης ἕως πρῶτων τῆς γῆς διεσπαρμέναι, παρὰ δὲ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν

μαθητῶν ἐκείνων παραλαβοῦσα τὴν εἰς ἕνα Θεὸν πίστιν καὶ εἰς ἕνα Χριστὸν Ἰησοῦν καὶ εἰς Πνεῦμα ἅγιον, ἐπιμελῶς φυλάσσει, ὡς ἕνα οἶκον οἰκοῦσα, καὶ ὁμοίως πιστεύει τοῦτοις, ὡς μίαν ψυχὴν καὶ τὴν αὐτὴν ἔχουσα καρδίαν καὶ συμφώνως ταῦτα κηρύσσει καὶ διδάσκει καὶ παραδίδωσιν, ὡς ἐν στόμα κεντημένη. Ἡ δὲ τῶν κατὰ τόπους ἐκείνων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐξιοθαύμαστος αὐτῇ ἐνότητι τῆς πίστεως εἰς τὴν ὑπεραγίαν Τριάδα, τὴν ἀδιάρρηκτον μαρτυρεῖ ἐνότητι τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας περὶ τῶν ἐξ ἀποκάλυψης ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Τὴν διηνεκῆ ὅμως ταύτην οὐσιώδη ἐνότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας μωριστρόπως ἐκτείνοντο νὰ διαρρηξῶσιν οἱ ἐπὶ τῶν χρόνων ἡδὴ τῶν ἀποστόλων ἀναφανέντες αἰρετικοί, ἕνα καὶ ἀλλότρια τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἰσάγοντες. Οἱ τῶν αἰρετικῶν διδαγμάτων ψευδοδιδασκαλοὶ ἐκείνοι, καίπερ ἀπὸ διαφόρων σημείων ὀρμώμενοι, πρὸς ἕνα ὅμως ἐβλάπον πάντοτε σκοπὸν, ἵνα τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ προσάπου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πανομολόγητον διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας διαφείρωσι καὶ οὕτως ἀνατρέψωσι τοῦ χριστιανισμοῦ τὰ θεμέλια. Διότι ἄλλοι μὲν τούτων, τὴν θεότητα τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ ἀρνούμενοι, ἄνθρωπον φιλοῦν αὐτὸν ἐδέχοντο ἄλλοι δὲ τοῦναντίον τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀνθρωπότητα ἀποφραττόντες, σῶμα ἀπέδιδον αὐτῷ κατὰ φαντασίαν, κατὰ δόκησιν ἄλλοι, ἀντριωδιμοὶ καλούμενοι, ἐν πρόσαπον τριάνωμον ἐν τῷ θεῷ ὁμολογοῦντες, τὸ τρισυπόστατον ἦρουν τὸ τῆς θεότητος καὶ ἄλλοι δύο ἀποδέχόμενοι ἀρχῆς ἐνελεῖς παραμόρφουν καὶ κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τύπον τὰς θείας τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθείας. Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία ἡ τὴν ἀλήθειαν κατέχουσα, εἶχε πρὸς ἄμνην ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ ἐν αὐτῇ ἀνατραπέντος Θεοῦ πατέρα, οἵτινες πιστοὶ γενόμενοι διεσπασθέντες ἐν ταῖς ἀγίαις Γραφαῖς ὑψηλῶν νοημάτων καὶ τὰ ὅπλα ταῦτα τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀποδείξεως δεξιῶς χειριζόμενοι, τὰς μὲν τῶν αἰρετικῶν ὑποκειμενικὰς δοξασίας προὶν ἀπαδείκνυνον πλάνης, τὰς δὲ τοῦ χριστιανισμοῦ θεμελιώδεις ἀληθείας δι' ἀποδείξεων ἰσχυροπολοῦν καὶ ἐνράτουν. Οὕτω δὲ ἀποδεικνύοντες τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως, ἐπὶ ταύτης ἐστήριζον τὴν ἡθικὴν τοῦ εὐαγγελίου δύναμιν, δι' ἧς οἱ πιστοὶ ἐν ἔργοις ἐκδηλοῦντες τὴν ἐαυτῶν εὐσέβειαν, παράδειγμα ἐγίνοντο καὶ τοῖς ἐχθρικῶς τῷ χριστιανισμῷ διακειμένοις. Ἐκ τῶν πρώτων ὅμως ἐκείνων τῆς κακοδοξίας σεσραμάτων τὰ κκουρα βραδύτερον ἀνεφύησαν βλαστήματα, οἱ ἐκ τῶν κλάπων τῆς Ἐκκλησίας ἐξεληθόντες αἰρετικοί, οἵτινες τὸ ἀκριβὲς τῆς χριστιανικῆς πίστεως παρεχάρατον διὰ τῆς ἐαυτῶν ψευδοδιδασκα-

λίας. Οἱ νέοι οὗτοι τοῦ χριστιανισμοῦ πολέμοι, ἀρχηγοὶ γενόμενοι πεπλανημένων διδαγμάτων, βίτι ποιητῶν ἐπενόουν καὶ κακόδοξον, τὴν ἀρχικὴν τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλίαν περὶ τῆς ἀγίας Τριάδος τολημῶς διαστρέφοντες. Διότι οἱ μὲν τούτων τὴν θεότητα τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ, οἱ δὲ τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀπρηνοῦντο. Τούτους ἄλλοι διεδέχθησαν βραδύτερον, ὅν οἱ μὲν τὸν ἕνα Χριστὸν Ἰησοῦν εἰς δύο διήρουν υἱούς, οἱ δὲ τὸ κκουρα τοῦ τῆς θεότητος αὐτοῦ καὶ τὸ κκουρα τοῦ ἀνθρωπότητος συγγέοντες, μίαν ἀπέδιδον αὐτῷ φύσιν καὶ ἄλλοι τοῦτοις ἐπόμενοι μίαν ἐν αὐτῷ ὁμολογοῦν ἐπέλησιν. Ἡ δὲ Ἐκκλησία πιστῶς ἐμμένουσα τῇ παραδοθείσῃ αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀποστόλων διδασκαλίᾳ, ὥρισεν ἐν ταῖς οἰκουμενικαῖς Συνόδοις τὰ θεῖα τῆς πίστεως δόγματα, τὰς τῶν αἰρετικῶν καινοφανεῖς διδασκαλίας ἀποκηρύξασα. Οὕτως ἐν μὲν τῇ Α'. καὶ τῇ Β'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τὸ θεῖον δόγμα περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος προσδιώρισεν, τοὺς ἀρνούμενους τὴν ἀλήθειαν ταύτην, Ἄρειον καὶ Μακαδόδιον, κατακρίνας ἐν δὲ τῇ Γ'. ἕνα τὸν σαρκωθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ἐνυπόστατον λόγον, ἀνεκήρυξε, τὴν αἵρεσιν τοῦ Νεστορίου, εἰς δύο υἱοὺς αὐτὸν μαρίζοντος, ὡς ἄρησιν τῆς πίστεως καταδικάσαν ἐν δὲ τῇ Δ'. τὰς ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ δύο φύσεις, ἀσυγγέως ἡνωμένας, προσδιορίσασα, τὴν αἵρεσιν κατέκρινεν τοῦ Εὐτυχοῦς, μίαν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ δεχομένην φύσιν καὶ ἐν τῇ ΣΤ' τὰς δύο θελήσεις ἐν τῷ Θεοῦ Ἰησοῦ καθορίσασα, τὴν αἵρεσιν τῶν μονοθελητῶν, ὡς ξένην τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἀπεκήρυξε. Τοιαυτοτρόπως ἡ Ἐκκλησία ἀγνήν καὶ ἀλώβητον τηρήσασα τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ταύτην ἐν ταῖς οἰκουμενικαῖς Συνόδοις προσδιώρισεν. Τοῦτο δὲ ποιοῦσα οὔτε νέον τι εἰσήγαγεν, οὔτε τι ἀφείλεν ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτῇ θείας παρακαταθήκης, ἀλλὰ τὰ νέα τῶν αἰρετικῶν ἀποξέουσα διδάγματα, βάσιν εἶχεν ἀρραγῆ τὰς ὑπ' αὐτῆς ὀρθῶς ἐρημνευόμενας θείας Γραφὰς καὶ τὴν ἐν αὐτῇ φυλαττομένην ἱερὰν Παράδοσιν. Οἱ δὲ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν ὑπερμαχοῦντες θεοὶ πατέρες, τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάλειπτου ἐνότητα τῆς πίστεως μετὰ λόγου ἀποδεικνύοντες, μηδὲν καὶ οὔτοι προσετίθεσαν ἢ ἀφῆρουν ἐκ τῆς γνωστῆς καὶ πανομολογήτου ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας. Καὶ διὰ τοῦτο τὸν κατὰ τῶν αἰρετικῶν διεξέγοντες ὑπὲρ τῆς πίστεως πολυχρότιον ἀγῶνα καὶ τὰς τούτων ἐπινοίας δι' ἀποδείξεων ἰσχυρῶν ἀνασκευάζοντες, «ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς παραδοθέντα αὐτοῖς λόγον ἐπέστησαν», ὡς εἶπεν ὁ παρὰ τοῖς ἀποστόλοις μαθητεύσας ἐπίσκοπος τῆς ἐν Σμύρνῃ Ἐκκλη-

σίας Πολύκαρπος, «ὅτι ἡ βαβαία, ἔγραφε, τῆς πίστεως ἡμῶν εἶξα ἐξ ἀρχαίων καταγελλομένη χρόνων, μέχρι νῦν διαμένει καὶ κερποφορεῖ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν». Ἐδίδασκε δὲ ὁ ἱερεὺς οὗτος ἀποστολικῶς κατῆ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἐβραῖος (κατὰ ἀρσ. 3. 3. 4), «ἀ καὶ παρὰ τῶν Ἀποστόλων ἔμαθεν, ἀ καὶ ἡ Ἐκκλησία παραδόσιν, ἀ καὶ μόνα εἰσὶν ἀληθῆ». Ἀθέτους τοὺς χριστιανούς ἀνόμαζον οἱ ἔθνη ὡς μὴ τιμῶντας, οὗς ἐκείνοι ἐτίμων θεούς. Ὁ δὲ φιλόσοφος καὶ μάρτυς Ἰουστίνος ἔθεοι ἔλεγε, ἀπολογούμενος (ἀ. ἀπολογ. 6), κεκλήμεθα καὶ ὁμολογοῦμεν τῶν τοιούτων νομιζομένων θεῶν ἔθεοι εἶνε, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ ἀληθεστάτου ἀνεπιμίτου τε κακίας Θεοῦ. Ἀλλ' ἐκείνους τε καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ Πῶν ἐλθόντα καὶ διδάξαντα ἡμᾶς ταῦτα, Πνεῦμά τε προφητικῶν σεβόμεθα καὶ προσκυνούμεν λόγῳ καὶ ἀληθείᾳ τιμῶντες καὶ παντὶ βουλομένοι μαθεῖν, ὡς ἐδιδάχθημεν, ἀφθόνως παραδιδόντες». Ὡσπερ δὲ ὁ Ἰουστίνος ἐδίδασκεν, ὡς ἐδιδάχθη καὶ παρέλαβεν, οὕτω καὶ ὁ Τερτουλλιανὸς, τὴν κατ' οὐσίαν καὶ ἔνοιαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐνόητα σαφῶς καὶ ὀρισμένως ἀποδεικνύων, «οὐκ ἔστιν ἡμῖν, ἔγραψεν (de praescript. adv. haer. 7), οὐδὲν ἐξ οικίας βουλῆς εἰσαγεῖν, οὐδὲ ἐκλέγειν, ὅ τι ἂν ἄλλος ἐξ οικίας βουλῆς εἰσήγαγεν ἔχομεν διδασκᾶλους τοὺς ἀποστόλους τοῦ Κυρίου, οἵτινες οὐδὲ αὐτοὶ ἐξ οικίας βουλῆς εἰσήγαγον τι ἐκλεξάμενοι, ἀλλ' ἦν παρὰ τοῦ Χριστοῦ παρέλαβον διδασκαλίαν, πιστῶς τοῖς ἔθνεσι παρέδωκαν» (Nobis nihil ex nostro arbitrio inducere licet; sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apostolos Domini habemus auctores, qui nec ipsi quidquam ex suo arbitrio, quod inducerent, elegerunt; sed acceptam a Christo disciplinam fideliter nationibus assignaverunt). «Ἐτι σαφέστερον τὴν ἀλήθειαν ταύτην διέτυπωσεν ἐν τοῖς ἐξῆς ὁ μέγας Βασίλειος «Πίστιν ἡμεῖς, ἔγραψεν (ἐν ἐπιστολῇ 140), οὕτε παρ' ἄλλων γραφομένην ἡμῖν νεότεραν παραδεχόμεθα, οὕτε αὐτοὶ τῆς ἡμετέρας διανοίας τὸ γεννημένα παραδίδονται τοιμῶμεν, ἵνα μὴ ἀνθρώπινα ποιήσωμεν τὰ τῆς εὐσεβείας ἥγματα ἀλλ' ἄπειρ παρὰ τῶν ἀγίων πατέρων δευδιδάγμεθα, καὶ ταῖς τοῖς ἐρωτῶσιν ἡμᾶς διαγγέλλομεν». Ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος, ὁ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δευτέρας οἰκουμένης Συνόδου προεδρεύσας, «ἡμεῖς, ἔγραψεν (ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον β. ἐπιστολῇ), τῆς κατὰ Νίκαιαν πίστεως τῶν ἀγίων πατέρων, τῶν ἐκεῖ συναλθόντων ἐπὶ καθιέρωσει τῆς ἀρειανῆς ἀρθεσεως, οὐδὲν οὕτε προὔτιμῶμεν, οὕτε προτιμῶν δυνάμεθα, ἀλλ' ἐκείνης ἐσμέν τῆς πίστεως καὶ ἔσόμεθα σὺν

Θεῷ, προσδιαφροῦντες τὸ ἄλλοτῶς εἰρημένον ἐκείνης περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος».

Οὕτως ἡ ὑπὸ τὸν ἀσθηρὸν τῆς Ἐκκλησίας ἔλεγχον διὰ τῶν ἀγίων πατέρων κηρυττομένη ἀνέκασθεν χριστιανικὴ ἀλήθεια ἐπὶ τῆς ἐνόητος ἐδράζεται τῆς πίστεως, καὶ κατ' αὐτὴν τὸ καθολικὸν τῶν ἀκνωταχῶ πιστῶν ἐμορφῶθη φρόνημα, ἐν ὑπιστάμενον κατ' ἅπαντα τὸν χρόνον. Διότι ἐὰν ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἀναχωροῦντες εἰς τὴν περὶ τοῦ τῶν ἀπολογητῶν μεταβῶμεν καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὴν κατὰ Νίκαιαν συγκροτηθεῖσαν ἐσθόνην οἰκουμένην Σύνοδον καταστήσωμεν, μίαν, ὡς ὀφείμεθα, καὶ τὴν αὐτὴν λαμβάνομεν βαβαίαν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ κατ' οὐσίαν καὶ ἔνοιαν ἀναλλοιώτου τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Διότι ἡ ΣΤ' οἰκουμένην Σύνοδος διὰ τοῦ ἀ. αὐτῆς κανόνος οὕτως ἀποφαινεῖται: «Καὶ νῦν ἀρχὴν τῶν ἱερῶν ποιούμενοι λόγων χάριτι θεῷ ὁρῶμεν, ἀκαινοτόμητον τε καὶ ἀπαράρτητον φυλάττειν τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν πίστιν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ ὑπερσῶν τοῦ Ἄθρονος τῶν θεοκρίτων ἀποστόλων... ἡμεῖς γάρ, ὅτι προστιθέμεν τι, οὐτε μὴ ἀφαιροῦν, κατὰ τὰ προορισθέντα παντελῶς διεγνώκαμεν». Ἡ δὲ Ζ' οἰκουμένην Σύνοδος, τὰ ὑπὸ τῶν προηγῆθεισῶν ὁρισθέντα συγκεκριαλιούσα, ταῦτα διὰ τοῦ ἀ. αὐτῆς κανόνος διαγοραῖται: «... ἀσπίσις τοῖς θεοῖς κανόνας ἐκστασιζόμεθα... τῶν τε ἐξ ἀγίων οἰκουμένην Συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν... καὶ τῶν ἀγίων πατέρων, ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἀγασθέντες, ὄρισαν τὰ συμφέροντα». Ἐὐθὺλον ἄρα ἐκ τούτων γίνονται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, τὰ θεῖα τῆς πίστεως δόγματα διὰ τῆς μεταδοθείσης χάριτος τοῦ ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦντος ἀγίου Πνεύματος ἐν ταῖς οἰκουμένην Συνόδοις προσδιορίσασα, βᾶσιν εἶχεν ἀσπίσει τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθειαν καὶ τὴν ἱερὰν Παράδοσιν. — Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀκινήτου τούτου στηριζομένη θεμελίον ὡς οὐσίαν ἀπεδέξατο τὴν ἐκ τῶν δύο τούτων πηγῶν προεβόθωσαν καὶ ἱστορικῶς ἀναπτυχθεῖσαν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ἣν διὰ τοῦ θείου αὐτῆς περιέβαλε κύρους. Τὴν δὲ ἐπὶ ἀναμειλίχτην μαρτυριῶν τῶν ἀγίων πατέρων ἐρειδομένην περὶ τῆς ἐνόητος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας πάντων τῶν χρόνων σαφῆ ἀπόδειξιν ἡ ἱστορία τῶν δογμάτων συνεχῆ καὶ ἀδιάλειπτον καταγράφει.

Ἰνυσία ἄρα καὶ ἀνεραία ἐτηρήθη κατ' ἅπαντα τὸν χρόνον ἢ περὶ τῶν θείων τῆς πίστεως δογμάτων χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ ἀκλόωτος φυλάττεται κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἔνοιαν μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν μετ' ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν ἣ ἀσκίαστον λάμπει τὸ φῶς τῆς

ἀποκαλύψεως ἀληθείας. Ἀνεραία δὲ καὶ πλάτης ἀμυγῆ ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς τηρεῖν τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν χριστιανικὴν πίστιν πρὸς δόξαν τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ εὐκλείαν τῆς Πατρίδος.

**ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΛΙΩΝ
Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ (*)**

«Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών, κήρυσσε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοὶ δίκαιος καὶ σῶζων.» (Ζαχ. 9. 9.)

Θριαμβευτικῆν χαίρει χάραν ἡ Νέα Σιών. Ἐπινίκιον εορτὴν εορτάζει ἡ τοῦ Χριστοῦ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, μετὰ πνευματικῆς θυμηδίας κηρύττουσα τὰ μεγαλεῖα τοῦ Νυμφίου αὐτῆς. Τέρπεται ἐν πνεύματι καὶ ἀγάλλεται πανηγυρίζουσα τὴν λαμπρὰν καὶ ἐνδοξὸν πανηγύριον τῆς θριαμβευτικῆς εἰσόδου τοῦ Κυρίου εἰς τὴν Ἀγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ.

Ἀλλὰ πῶς ἐγένετο αὕτη ἡ θριαμβευτικὴ αὐτοῦ εἰσόδος; Ἀρὰ γὰρ ἐπιδεικτικὴ καὶ ἐν κοσμικῇ μεγαλοπρεπείᾳ, ὥσπερ ἐγίνοντο αἱ εἰς Ῥώμην θριαμβευτικαὶ εἰσοδοὶ τῶν μεγάλων καὶ θαυρησαστῶν στρατηγῶν; ἄρα γὰρ προπορευομένων γερονσιαστῶν καὶ ἀρχόντων καὶ στρατευμάτων; ἄρα γὰρ ἠκολούθουν σαλπικταὶ ἔδοντες, στρατιῶται φέροντες σημαίας καὶ στέμματα χρυσοῦ, ῥαβδούχοι μετὰ ῥάβδων κωκοσμημένων δι' ἀειθάλων κλάδων; ἄρα γὰρ παρατάγοντο πρὸ τούτων ἀπάντων στρατοὶ πολυπληθεῖς νικηφόροι καὶ τροπαιοῦχοι; ἄρα γὰρ τέλος προὔκειτο περὶ νίκης, οἷα αἱ τῶν ἐνδόξων τῆς ἱστορίας βασιλείων καὶ ἀντοκρατόρων;

Οὐδὲν ἐκ τούτων, φιλόχριστον ἀκρατήριον, οὐδὲν ὁ θριαμβεύων εἶνε ὁ βασιλεὺς τῆς Σιών εἰσερχεται εἰς αὐτὴν δίκαιος καὶ σῶζων. Ἀντὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ ποικίλων ὀγκων, ἐκτ' ὄλης τῆς ἐπιδεικτικῆς ἐκείνης φαντασίας, ἐκτ' ὄλων τῶν ἐκτεταμένων ἐκείνων παρατάξεων, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ εἰσερχεται εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν πρῶτος καὶ ἐπιβεβηκῶς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον ἀντὶ ἀρχόντων καὶ γερονσιαστῶν δώδεκα πτωχολοῦμαθαι ἄλλοις παρακολουθούσιν αὐτὸν καὶ στρωμνύουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ ἀντὶ σαλπικτῶν παιδῶν ἀπειροκανοῖ μετὰ βάλων ἀνευφημοῦσι καὶ ἀναμείλπουσι πνευματικῶν αἶνον ἔδοντες: «Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου». Ὁ τοιοῦτος δὲ θρίαμβος ἀναφέρεται εἰς τὴν

περιφανεστάτην τῶν νικῶν, εἰς τὸ ἐνδοξότατον γεγονός, εἰς τὴν κατάλυσιν τοῦ κράτους τῆς ἁμαρτίας, τοῦτέστιν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου γένους διὰ τῆς ἐνδόξου καὶ θριαμβευτικῆς ἐμφανίσεως καὶ ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν κόσμον.

Δικαίως ἄρα ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ἡ θυγάτηρ τῆς Οὐρανίου Ἱερουσαλήμ, τέρπεται πνευματικῶς, ἀγάλλεται καὶ εὐφραίνεται πανηγυρίζουσα τὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἐνδοξοτάτου τούτου γεγονότος προεπύτων δὲ ἀναμείλπει τὰς τῶν ἀκάκων παιδῶν ὁδὰς, προβάλλουσα ἡμῖν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ σωτήρια ἔργα τῆς εὐσπλαγγνίας αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς. Ἐν τῇ λαμπρῇ δὲ ταύτῃ πανηγύρι, ἦπερ προανήγγειλεν ὁ Προφήτης Ζαχαρίας καὶ προὔπρεπετο ἡμᾶς, ἵνα περιχαρῶς εορτάσωμεν αὐτὴν εἰπὼν: «Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυσσε θύγατερ Ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοὶ δίκαιος καὶ σῶζων», σκότιμον θεωροῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ θριάμβου τοῦ Χριστιανισμοῦ, καταδεικνύοντες, ὅτι ὁ θρίαμβος οὗτος ἐπετέθη, διότι ὁ θεμελιωτής τῆς χριστιανικῆς θεησκείας προσῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον δίκαιος καὶ σῶζων τὸν κόσμον διότι ἐνθεν μὲν ὡς δίκαιος, ὡς ἐνσάρκωσις τῆς δικαιοσύνης, ἐν ἣ πᾶσα συλλήβδην ἀρετὴ, διετύπωσα τὴν ἐξοχωτάτην διδασκαλίαν περὶ τῆς θεησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς τελειότητος, ἐνθεν δὲ, ὡς σῶζων ἔσωσε καὶ ἀναγέννησε τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τοῦ βίου αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου θανάτου, ἐκδηλώσας τὴν ἄπειρον πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην. — Ἐπὶ τούτῳ βαδίζωσιν συναισθανόμενοι τὸ μέτρον τῶν ἡμετέρων ἀσθενῶν δυνάμεων, ἐπικαλούμεθα τὴν θεῖαν ἀρωγὴν, καὶ ἐξαιτούμεθα τὴν εὐμενῆ ἀρωγῆν, καὶ τὴν ἐπιεικῆ κρίσιν Ῥαῶν.

Α'

Ἐὰν ἀναδιψήσωμεν τὴν ἱστορίαν, ἐὰν ἐρευνησωμεν τὰ διάφορα τῶν ἔθνων θεησκευματά, εὐρίσκομεν, ὅτι ἅπαντα αἱ θεησκευαί, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰς δέλτους τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, κατηρτίσθησαν διὰ τινῶν στοιχείων ἠθικῶν, ὡς καὶ διὰ μέσων πρὸ πάντων ὀλικῶν ἅπαντα ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῶν ἐμφανίσεως χορήσιν ἐποιήσαντο τῆς βίας, ὡς καὶ τῆς πειθοῦς, πᾶσαι μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυσαὶν κατὰ τι διὰ τοῦ λόγου, ὡς καὶ διὰ τοῦ βραχίονος.

Ἀλλ' ὁ Χριστιανισμὸς ὑπὸ μορφῆν ὕλης ἀλλοίαν ἀναφαίνεται ὁ θεμελιωτής τῆς θεησκείας ταύτης καταρτισάμενος αὐτὴν ὡς δίκαιος ἀπεποιήθη τὰ ὕλην μέσον τὰ ἐξαναγκαστικά καὶ τὰ δελεαστικά, ὡς δίκαιος ὕλης ἀπεδοκίμασε τὴν βίαν καὶ τὴν καταδυναστείαν,

(*) Ὁ λόγος οὗτος ἐξεφωνήθη ἐν τῷ παρ' ἐκείνης Ἐκκλησίας Σχολῆς, ὑπὸ τοῦ τελειοποιήσαντος μαθητοῦ αὐτῆς Ἐπισκ. Πέτρου, φοιτητοῦ τῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

καὶ ἀπέσχε τοῦ ποιεῖσθαι χρῆσιν τῶν συνήθων ἔγκοσμίων καὶ σώματικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων· ὁ θεμελιωτὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἴδρυσεν θρησκείαν πνευματικὴν προσβλέπουσαν μόνον τὰς εὐγενεστέρων γλίσεις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, μόνον τὰς ὑψηλοτέρων τάσεις τῆς ψυχῆς, θρησκείαν φωτίζουσαν τὸν νοῦν, ἐνισχύουσαν τὴν κρίσιν, θρησκείαν πληρέστατα συμφωνοῦσαν πρὸς τὸν λόγον καὶ ἀπεκδεχόμενην τὴν δι' αὐτοῦ βίαν καὶ σύγκρισιν, καὶ γεννώσαν μεθ' ὑπερφουδῶν δυνάμεων ἡθικὰ συναισθηματα, — θρησκείαν, ἐν ᾗ τὸ πᾶν πνευματικὴ τέλειότης, τὸ πᾶν ἰσχύς τῆς ἀπλήρης ἀληθείας καὶ δύναμις τοῦ ἀκαταμαχῆτου λόγου, τὸ πᾶν ὑπερκόσμιον ἐν τῇ ἐνέργειᾳ ἀρχαί, καὶ ἡθικὴ ὑπερφανερῶν μὲν τὴν καταγωγὴν ἔχουσα, εἰς αὐτὸν δὲ τὸν ἀνθρώπον ἡ μόνη ἐντελής καὶ προσφωδῶς ἀρμόζουσα.

Α.) Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία τοῦ Πνεύματος. Αὕτη διδάσκει, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε τὸ πρῶτον Αἴτιον ὡς τοιοῦτον δὲ δὲν δύναται νὰ ἦνε εἰμὴ ἐν μὴ περιοριζόμενον οὔτε ὑπὸ τοῦ τόπου, οὔτε ὑπὸ τοῦ χρόνου, οὔτε ὑπὸ τῆς ὕλης, κατ' ἀνάγκην ἕρα ἀπειρον, ἕρα Πνεῦμα πνεῦμα δὲ ἄπειρον κατὰ τὴν ἐνέργειαν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν, παντοδύναμον, πάνσοπον, πανάγαθον, ἀνεξάρτητον τῆς περὶ ἡμᾶς ὕλης, αἰτιον αὐτῆς καὶ τοῦ ἐν ἡμῖν πνεύματος, δι' οὗ ὀφείλομεν νὰ λατρεύωμεν καὶ νὰ προσκυνώμεν αὐτόν· «Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνούστας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ διὰ προσκυνεῖν». Ἐν τῇ ἀρχῇ ταύτῃ ἰσχύσεν ὁ Χριστιανισμὸς ὑπὸ τὸ σύμβολον τὸ οὗτο ἐν ἑκείνῃ καὶ ἐθριάμβευσε ἐν ἐπιφανῆ ὑπέκλειν, νικησας καὶ γιγαντιαίας παλαίας πρὸς τὴν ἀρχαίαν τῶν εἰδώλων θρησκείαν, μεθ' ὧν τῶν ἐξωτερικῶν ταύτης θελημάτων καὶ δελεασμάτων ὑπὸ τὸ σύμβολον τοῦτο ἤρατο ἐνδοξοτάτην νίκην ἡρωϊκῶς ἀγωνισάμενος κατὰ τῆς λατρίας τῆς ὕλης, ἥτις ἐκράτει τὸ σιχηπτρον καὶ ἔρασίλευεν ἐν ταῖς καρδίαις, κατέχουσα τὸν ἀνθρώπον ὑπὸ τὸ σκότος τῆς κλάνης, ὅτε ἀνέτειλεν ὁ Ἅγιος τῆς δικαιοσύνης καὶ ἴδρυσεν τὴν θρησκείαν τοῦ Πνεύματος.

Β.) Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία τῆς ἀληθείας. Διδάσκων, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε παντοδύναμος, πανάγαθος καὶ πάνσοφος, διδάσκει συνάμα, ὅτι γινώσκαι πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι εἶνε αὕτη ἡ ἀλήθεια, ἥτις ἀπεκάλυψεν ἑαυτὴν διὰ τοῦ φανέντος ἐν ἡμῖν καὶ αἰκόντος· «Ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς, ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀλήθεια». Πηγὴν λοιπὸν αὐτοῦ ἔχων ὁ Χριστιανισμὸς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ἐν ᾗ καὶ μόνη ζωογονεῖται καὶ ἐπαναπαύεται ἡ καρδιά,

ὅφ' ἥς καὶ μόνης φωτίζεται καὶ ἐνισχύεται ἡ θέλησις, καὶ ἀίχμαλωτίζεται ὁ νοῦς ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην ὁ Χριστιανισμὸς κατέβαλε τὰς ψευδεῖς θρησκείας, κατέθριψε τὰς πεπλανημένας φιλοσοφικὰς διδασκαλίας, ἐπικυρώσας ἐκείνας μόνον, ὅσαι διεφωτίζοντο ὑπὸ τινος τῆς ἀληθείας ἀκτίνος. Ἐπιτρεις ἰδιότησιν καὶ ἐπέκεινα δὲν ἐπάλαισε, δὲν ἐνίκησε καὶ ἐθριάμβευσε ὁ Χριστιανισμὸς, εἰ μὴ γένεσθαι ἡμῶν ὁμοίους τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἐν ὁνόματι τῆς ἀληθείας καὶ διὰ τῶν ὅλων τῆς ἀληθείας· ἀίχμαλωτίζας δὲ οὕτω τὸν νοῦν ἤρᾶσεν αὐτὸν καὶ διεφώτισεν ἡμᾶς περὶ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ τοῦ δημιουργοῦ τοῦ σύμπαντος καὶ ἡμῶν· ἐδίδαξεν ἡμᾶς τοιαύτης ἀληθείας, ἐν αἷς ἐκτίθεται ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τῆς ἡμετέρας ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρεξως, καταδείκνυται δὲ ἡμῖν ὁ Θεὸς φιλοστοργότατος οὐράνιος Πατήρ, οὐτινος ἡ πατρικὴ μέριμνα διήκει διὰ πάντων τῶν κτισμάτων, καὶ ὅστις κατ' ἐξοχὴν δίδει καὶ ὑπὸ τὰς μεγάλας πτέρυγας τῆς πατρικῆς αὐτοῦ προνοίας σκέπει τὸ εὐγενέστατον δημιουργημα, τὸν ἀνθρώπον.

Γ.) Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία τοῦ λόγου. Ὁ ἴδρυντὴς τῆς θρησκείας ταύτης εἶνε ὁ αἰδιος Λόγος, «τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνον, καὶ ὑπὸ τῆς σκοτίας μὴ καταλαμβανόμενον». Ἐχων δὲ ὁ Χριστιανισμὸς πεποιθήσιν εἰς τὴν ἐν ἑαυτῷ ὑπάρχουσαν λογικότητα, εἰς τὴν ἀπόσβλητον καὶ ἀκαταδάμαστον ἰσχὺν καὶ δύναμιν, ἦν ἐν αὐτῷ ἐνέβαλεν ὁ σάρκι γενόμενος Λόγος, προτρέπεται τοῖς ὁπαδοῦς αὐτοῦ λέγων· «ἐτοιμοὶ ἔστε πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος». Προτρέπων δὲ οὕτως, ἀπέκρουσε καὶ ἀποκρούει τὴν βίαν, ἀποστρέφεται καὶ ἀπεστρέφει τὸν ἐξαναγκασμένον, καὶ προκηρύττει τὸ «εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθεῖν». Τοιαύτη θρησκεία λογικὴ, εἰς τὸν λογικὸν ἀνθρώπον ἀρμόζουσα, κατὰ νόμους ἀνυπερβλήτους ἐκρεπε νὰ νικήσῃ καὶ ὅντως ἐνίκησε καὶ ἐθριάμβευσε διὰ τῶν λογικῶν αὐτῆς διδασκαλῶν. Καὶ τί λογικώτερον, τί μάλλον συρίζον πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἡ διδασκαλία, ὅτι ἐνώπιον τοῦ κτίστου καὶ οὐκ ἐνώπιον τῶν κτισμάτων ὀφείλομεν νὰ κλίνωμεν γόνυ, καὶ νὰ λατρεύωμεν αὐτὸν πνευματικῶς, ἀναφέροντες εἰς τὸν βωμὸν τῆς λατρίας αὐτοῦ τὰ ἔργα τὰ ἀγαθὰ· τί λογικώτερον, τί προσφωδότερον τῇ ἀνθρωπίνῃ ἐλευθερίᾳ ἢ ἡ διδασκαλία, ὅτι κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωσιν τοῦ δημιουργοῦ δημιουργηθέντες ὀφείλομεν νὰ σπεύδωμεν ἵνα ἐξομοιωθῶμεν πρὸς αὐτόν, γενόμενοι τέλειοι, ὡσπερ καὶ αὐτὸς ὁ Οὐράνιος ἡμῶν Πατήρ τέλειός ἐστι· Τί τέλος λογικώτερον, τί μάλλον

ἀρμόζει εἰς τὸ εὐγενὲς καὶ εὐγνωμον τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ἢ ἡ διδασκαλία, ὅτι πρὸς τὸν Οὐράνιον τοῦτον Πατέρα ὀφείλομεν νὰ ἀφωμεν χεῖρας ἰκέτιδας ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ νὰ ἐνχαριστώμεν αὐτὸν ἐν ταῖς εὐτυχίαις ὡς δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ;

Δ.) Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία Θεῶν καὶ ὑπερφωδῶν. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε οὐ μόνον θρησκεία τοῦ πνεύματος, οὐ μόνον θρησκεία τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ θρησκεία ὑπερκόσμιους ἔχουσα τὰς ἀρχὰς καὶ ὑπερφωδῶν καὶ νικητῶν δυνάμεων, δι' ἧς οὐδέποτε ἐπαύσατο, ἀλλ' εἰς ἀεὶ διατελεῖ ἐνεργετικῶς εὐεργετικῶς καὶ θριαμβευτικῶς ἐπὶ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀἰ Χριστιανικαὶ ἀρχαὶ θριαμβεύουσιν αἰ διείσθησαν πανταχοῦ, μετέβαλον τὸν βίον ἀνθρώπου, καὶ τὰς ἰδέας, καὶ τὰ αἰσθηματα καὶ τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ ἅπαντα κατ' ἔβλου τὸν βίον ἡμῶν ἢ δύνανται τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐνεργεῖν πανταχοῦ καὶ πάντοτε, εἰσχωρεῖ εἰς τὰς βαθυτάτας πτυχὰς τῆς καρδίας καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς συνειδήσεως, ἥτις μόνον ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν εὐρίσκει τὸν ἀσφαλέστατον καὶ σωτηριωδέστατον λιμένα πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς ταραχῆς τῶν ἔγκοσμίων τρικυμιῶν.

Ἄλλαις λέξεσιν διὰ τῶν ὑπερκόσμιων ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ διὰ τῆς ὑπερφωδῶν δυνάμεως αὐτοῦ ἐνισχύεται, ἐμψυχόθεται, καὶ ἀναεωρονοεῖται ὁ ἀνθρώπος, ἵνα ἐπιτελέσῃ πᾶν ὅ τι μέγα, πᾶν ὅ τι ἔξοχον. Ναὶ μὲν ἐν ὀνόματι τοῦ κώδικος τῆς ζωῆς, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἐθαγγελίου, ἀναφέρονται ἀξιοθρήνητοι πλάνα, πάθη καὶ πράξεις ἀνάξιοι· ἀλλ' ἀδίκως· ὁ τοιαύτα ἀναφέροντες εἰς τὸν κώδικα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἐπιβαρύνουσαν αὐτοὺς εὐθύνην, οἰοῦντο καὶ ὄσιν, ἔρχονται ἢ ἀρχόμενοι, σοφοὶ ἢ ἀμαθεῖς, καὶ ἀγνοεῖ μάλιστα τὴν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἐθαγγελίου, ἀποδίδει εἰς τὸν ἀκηλίδοτον καὶ ἀσπίλον καθρέπτην τὰς κηλίδας καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔσοπριζομένου· τὸ Ἐθαγγέλιον εἶνε τὸ διανυγνὲς κάτοπτρον, εἰς αὐτόν προσβλέπων τις παρατηρεῖ τὰς κηλίδας τῆς ἰδίας ψυχῆς καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ βίου αὐτοῦ. Οὐδὲν ἕρα τὰ ἐλαττώματα τοῦ βίου αὐτοῦ. Οὐδὲν ἕρα ἐνέχεται τὸ Ἐθαγγέλιον, οὐδ' ἀποδοτεῖ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις περιέχει μὲν ἕτι συμφωνεῖ πρὸς πᾶν ὅτι τέλειον καὶ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν περιλαμβάνει ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσει· ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνθρώπος ἔχων τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὀφείλει νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰ τέλεια, εὐγενῆ καὶ ὑψηλά, καὶ νὰ ἀποβάλλῃ αὐτὸς οἰκθετὰ τὰ ἐγκολαπτόμενα εἰς αὐτόν ἐλαττώματα, τὰ ἥμισυ

εὐγενῆ πάθη καὶ τὰς εὐτελεῖς κηλίδας, τὰς ὁποίας αἱ χριστιανικαὶ ἀρχαὶ ἀποστρέφονται.

Ε. Ὡς ἐκ τῶν ὑπερφωδῶν δὲ ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἦτο ἀδύνατον καὶ ἡ ἡθικὴ, ὁ ἰσχυρότατος μοχλὸς ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἡθικοῦ ὄντος, τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τοῦ ἀδύνατου καὶ ἡ ἡθικὴ νὰ μὴ ἀρύσῃται ἐκ τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν ἰσχύν, τὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν σαφήνειαν αὐτῆς, ὅν περ στερουμένη οὐδὲν ὄντως νὰ ἐξασκήσῃ τὴν ἐπιφορὴν αὐτῆς ἦτο ἀδύνατον, λέγω, καὶ ἡ ἡθικὴ νὰ μὴ ὑποστηρικτῆ ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅστις εἶνε ἡ πιστὴ ἐμφρασις τοῦ ἡθικοῦ νόμου, καὶ ὁ ἀσφαλέστατος ποδηγῆτης τοῦ ἡθικοῦ ὄντος, τοῦδ' ὅπερ καταδείκνυται ἐκ τοῦ σκοποῦ, ὅν ἐπιδιώκει ὁ Χριστιανισμὸς, ὅστις σκοπεῖται νὰ καταστήσῃ τὸν ἀνθρώπον λιανὸν νὰ φυθμίσῃ τὸν βίον κατὰ τὰς ἡθικὰς ἀρχὰς. Πρὸς τοῦτο λαμβάνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοιαύτην, ὅποια εἶνε μεθ' ὧν τῶν διαφόρων αὐτῆς χαρακτήρων, καὶ ἐν ὅλοις τοῖς τελικοῖς αὐτῆς πάθοις. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τοῦτου ὡς ἕπλα προσλαμβάνεται ἡ οὐσιώδη καὶ φυσικὰ στοιχεῖα τῆς ἡθικῆς, τυτέσται τὸν ἡθικὸν νόμον, τὸ καθήκον, καὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ προβάλλει αὐτὰ τοιαῦτα, ὅποια πρέπει νὰ ὄσιν· καὶ τὸν μὲν ἡθικὸν νόμον ὡς διακρίσιν τοῦ ἡθικοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καταδείκνυσιν ἔχοντα τὴν πηγὴν καὶ τὸ κῆρος ἐκ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν νόμον τοῦτου καθορίζει ἀκριβῶς τὰ καθήκοντα ὡς ὑποχρέωσιν τοῦ πράττειν τὸ ἀγαθὸν καὶ φεύγειν τὸ κακόν, καὶ ὑπὸ τῆς ταῦτα ὡς βᾶσιν τῶν δικαιοματίων τοῦ ἀνθρώπου τὴν δὲ ἐλευθερίαν διαφωτίζει καὶ ἐνισχύει πρὸς τὸ ἐκτελεῖν τὸ ἀγαθόν· ἀγωνίζεται δὲ μετὰ τοιοῦτων ὅλων, ἐν αὐτῷ ἀνθρώπῳ θριαμβεύσῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ δίκαιον, ἵνα ἀναγεννηθῇ τὸν ἀνθρώπον ἢ θικῶς, καὶ ἕξῃ ἐπὶ τῆς οὐσίας τῶν ὅσων τῆς νίκης καὶ τοῦ θριαμβοῦ, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Διὰ τῆς χριστιανικῆς ἡθικῆς σύμπασα ἢ ἡ ἀνθρωπότης μετεβλήθη εἰς μίαν οἰκαγένειαν μεγάλην, συνεκρίθησαν τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας, πάντες ἀνεδείχθημεν ἴσοι ὡς τέκνα τοῦ Οὐρανοῦ Πατρός. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξία ἀνυψώθη εἰς τὴν ἐμπροσθεν αὐτῆς βεθμίδα. Ὁ οἶκος διὰ τῆς Χριστιανικῆς ἡθικῆς ἐξηγενεῖσθη. ἔλαβεν ἡθικὰς δυνάμεις συντελούσας πρὸς ἀνύψωσιν καὶ πρόδον τῆς κοινωνίας αὐτῆς δὲ ὁ ἀνθρώπος καὶ ὡς ἄτομον ἐγνώρισε τὰ ἑαυτοῦ ἀληθῆ καθήκοντα, διέκρισε ποῦ ἐρκεῖται τὸ ἀγαθὸν καὶ καλόν, καὶ διέγνωσεν, ὅτι ἡ κυριαρχία τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῦ σώματος, ὁ διὰ τῆς ἀληθείας φωτισμὸς τῆς διανοίας, ἢ σωφροσύνη, ἢ μετριοπάθεια, ἢ δικαιοσύνη

καὶ ἡ ἀγάπη, εἶνε καὶ μέσα γῆρας εὐημερίας, ἐκτός τοῦ ὅτι εἶνε γνωρίσματα τῆς ἐναρέτου ζωῆς, ἥτις εἶνε ἐν χρόνῳ ὕψος οὐρανόθεν μακαριότητος καὶ αἰώνιου δόξης καὶ θριάμβου.

Τοιαύτη εἶνε ἡ Χριστιανικὴ ἠθική, τοιαύται αἱ ὑπερκόσμιαι τὴν ἐνέργειαν ἀρχαί, τοιαύτη ἡ ἰσχὺς τῆς ἀληθείας, ἡ δύναμις τοῦ λόγου, καὶ ἡ πνευματικὴ τελειότης, δι' ἧν ἐθριάμβευσεν ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ διδασκαλία, ἡ διατυπωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Σιών, ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον δίκαιος, ὡς ἐνομήσις τῆς δικαιοσύνης, ἐν ἧ' πᾶσα συλλήβδην ἀρετὴ.

Θεοπνεύτως λοιπὸν καὶ ἀληθῶς προσφητευσεν ὁ Ζαχαρίας εἰπών:

« Χαίρε σφόδρα θύρατερ Σιών, κήρυξες θεοῦ γαταρ Ἰερουσαλήμ, ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἐρχεται σοι δίκαιος καὶ σώζων. »

(ἀκολουθεῖ)

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἡ ἑρατώτερα καὶ συγκινητικώτερα πασῶν τῶν ἑβδομάδων τοῦ ἐνιαυτοῦ εἶνε ἡ μεγάλη ἑβδομάς, διότι κατ' αὐτὴν ἀναμνησκόμεθα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, ἀκούομεν τοὺς τελευταίους πλήρεις ἀγάπης λόγους Αὐτοῦ καὶ μνησθόμεν τὰς τελευταίας σατηριώδεις περιπετίας τοῦ ἀγίου Αὐτοῦ βίου. Ἐἶνε ἡ βδομάς ἀγία, διότι κατ' αὐτὴν τελειοῦται τὸ ἔργον τῆς σατηρίας, ἐκχυμένου τοῦ αἵματος τοῦ Σατήρος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ εἰς ἕρπαιον τῶν ἁμαρτιῶν τῆς ἀνθρωπότητος. — Σατήρ, ὁ μέγιστος εὐεργέτης αἰωνίως διατελεῖ ὁ ἐπὶ ξύλου κρεμασθεὶς. — Εἶνε ἡ βδομάς ἀγία, διότι ἠγιασθημεν καὶ ἁγιασόμεθα διὰ τῆς λυτρωτικῆς θυσίας. Εἶνε ἡ βδομάς ἐργαλῆς καὶ ἀγία, ἐπειδὴ, ὡς λέγει ὁ θεὸς Χρυσόστομος, μέγαρα τινὰ καὶ ἀπύρονα τυγχάνει τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν ἐν αὐτῇ ἀγαθὰ ἐν ταύτῃ ὁ χρόνος ἐλύθη πόλεμος, ὁ θάνατος ἐσβέσθη, ἡ κατάρτα ἀνυψήθη, τοῦ πονηροῦ ἡ τυραννὶς καταλύθη, τὰ σκευῆ αὐτοῦ διεσπάρθη, Θεοῦ καταλλαγῆ πρὸς ἀνθρώπους γέγονεν, οὐρανὸς βάσιμος ἐγένετο, ἄνθρωποι τοῖς ἀγγέλοις συμμίγησαν, τὰ διεστῆκα συνήφθη, ὁ φραγμὸς περιηρήθη, τὸ κλεῖθρον διεσπάρθη, ὁ τῆς εἰρήνης θεὸς εἰρηνοποίησε τὰ ἄνω καὶ τὰ ἐπὶ γῆς. Διὰ τοῦτο ἐργαλῆς ἐστὶν ἡ βδομάς ἀκαλοῦμεν, ἐπειδὴ τοσοῦτον πλῆθος δωρεῶν ἡμῖν κατ' αὐτὴν ἐχαρίσατο ὁ Ἐσταυρωμένος. Διὰ τοῦτο πάντες οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ καὶ τὴν υἰοθεσίαν ἐπιτελοῦμεν, καὶ ἀρτυρίας καὶ παννυχίδας ἑραῶν καὶ ἐλεημοσύνας ἐπιδεικνύμεθα, δεικνύοντες τὴν τιμὴν, ἣν περὶ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἔχομεν.

Ἐπομένως ἐν εὐσεβείᾳ καὶ κατανύξει καὶ τακτικῇ σεμνοπρεπεί ἐπισκέψαι τῶν ναῶν ὀφείλομεν νὰ διερχώμεθα τὴν προαίαν καὶ τὴν ἐσπέρην ἐκάστης τῶν ἀγίων τούτων ἡμερῶν, ἀκροάμενοι τῶν τε εὐαγγελίων καὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ θεῶν ἐκείνων τροπαρίων, ἃν δεύτερα δὲν ἔχομεν, ἃν τὸ πνεῦμα ἐξείραει τὴν διανοίαν, καὶ διεγείρει τὴν συμπάθειαν καὶ φέρει ἡμᾶς εἰς συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἡμῶν καταστάσεως. — Εὐχὴν διακαεστῆτην ἐκφράζομεν ἐν πάντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἔχομεν ἐν χερσὶ μικρὰ βιβλία, περιέχοντα τὰς λαμπρὰς τῆς μεγάλης ἑβδομάδος ἀκολουθίας, ὡς ἀκούομεν οἱ πλείστοι ψαλλόμενος ὑπὸ τῶν ψαλτῶν χωρὶς τινὸς νὰ ἐννοῶμεν. Ἡ προσοχὴ καὶ ἡ συντριβὴ ἡμῶν μείζων θὰ ἦτο, ἐὰν ἠθέλομεν, ὕπερ εὐκολοῦ εἶνε καὶ οὐδὲν τὸ ἀπῆδον τῆ Ἐκκλησιαστικῆ τάξει καὶ νομοθεσίᾳ ἐνέχει, πάντες νὰ ἀναγνώσκωμεν τούλάχιστον τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα τροπάρια, ἅτινα συμπυκνῶνται καὶ σχεδὸν ἀκατάληπτα καὶ ἀτελεσφόρητα ἀποβαίνουσιν, οὐχὶ καλῶς ψαλλόμενα.

Συνιστάμεν θερμῶς τοῖς ἱεροψάλταις, ὅπως εὐκρινῶς, ζῶηρῶς καὶ πως συντομώτερον ψάλλωσι τὰ τῶν ἀγίων τούτων ἡμερῶν τροπάρια, αἱ δὲ προφητεῖαι, οἱ οἰκοὶ, τὰ ἀναγνώσματα, τὰ καθίσματα καὶ ἀναγιγνωσκωνται καθαρῶς ἀργῶς, καὶ μεγαλοφώνως ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ ἁρισμένον προσώπου, ὥστε πάντες νὰ ἀκούωσι τὰς λαμπρὰς προφητείας, τὰς θεῖους ψαλμοὺς, τοὺς οἰκούς καὶ τὰ λοιπὰ ἀναγιγνωσκόμενα.

ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Μεγάλη Δευτέρα. Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ δευτέρῃ τοῦ μακαρίου Ἰωσήφ τοῦ παρθέλου καὶ τῆς ἑραυθείσης συκῆς μυσταίαν ποιούμεθα. Ἰδε Ματθ. κεφ. ΚΑ'. στιχ. 3, εὐαγγέλιον τοῦ ἁγίου, καὶ κεφ. ΚΑ'. στιχ. 18, εὐαγγέλιον τῆς λειτουργίας. Τὸ ἐσπέρας ψάλλεται τὸ ἄρατον τοῦτο τροπάριον: « Ἰδοὺ ὁ Νύμφιος ἐρχεται ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, καὶ μακάριος ὁ δοῦλος, ὃν εὐρήσει γρηγοροῦντα ἀνάξιος δὲ πάλιν, ὃν εὐρήσει ἄσπυροντα βλάπτει οὖν, ψυχὴ μου, μὴ τῷ ὕπνῳ κατενεχθῆς, ἵνα μὴ τῷ θανάτῳ παραδοθῆς καὶ τῆς Βασιλείας ἕξω κλεισθῆς: ἀλλὰ ἀνάνησον κράζουσα: Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος, εἰ ὁ Θεός, διὰ τῆς Θεοτόκου, ἐλέησον ἡμᾶς. »

Μεγάλη Τρίτη. Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Τρίτῃ μυσταίαν γίνεταί τῆς τῶν δέκα καρθέντων παραβολῆς. Εὐαγγέλιον τοῦ ἁγίου ἐκ τοῦ Ματθ. κεφ. ΚΒ'. στιχ. 15, τῆς λειτουργίας. κεφ. ΚΔ'. στιχ. 36 ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ.

Μεγάλη Τετάρτη. Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετάρτῃ μυσταίαν ποιούμεθα τῆς ἀλειψάσεως τῶν

Κύριον μύσῳ γυναικός. Εὐαγγέλιον τοῦ ἁγίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάν. κεφ. ΙΒ'. στιχ. 17, τῆς λειτουργίας. ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΓ'. στιχ. 6.

Μεγάλη Πέμπτη. Τῇ ἀγίᾳ καὶ Μ. Πέμπτῃ τελείται ἡ τοῦ ἱεροῦ Νικητῆρος τελειότης, ἡ τοῦ μυστικοῦ Δείπνου, τῶν καθ' ἡμᾶς δηλαδὴ Μυστηρίων, παραδόσις, ἡ ὑπαρφυῆς προσευχῆ καὶ αὐτῆ ἡ προδοσία. Εὐαγγέλιον τοῦ ἁγίου ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ΚΒ'. στιχ. 1, τῆς λειτουργίας. ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΓ'. στιχ. 1.

Εὐαγγέλιον τῶν Παθῶν. Εὐαγγέλιον Α'. ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάν. κεφ. ΙΓ'. στιχ. 31. Εὐαγγέλιον Β'. ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. ΙΗ'. στιχ. 1. Εὐαγγ. Γ'. ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΓ'. στιχ. 57. Εὐαγγ. Δ'. ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. ΙΖ'. στιχ. 28. Εὐαγγ. Ε'. ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΖ'. στ. 3. Εὐαγγ. ΣΤ'. ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον κεφ. ΙΕ'. στιχ. 16. Εὐαγγ. Ζ'. ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΖ'. στ. 33. Εὐαγγ. Η'. ἐκ τοῦ κατὰ Λουκᾶν κεφ. ΚΓ'. στιχ. 32. Εὐαγγ. Θ'. ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. ΙΘ'. στιχ. 25. Εὐαγγ. Ι'. ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον κεφ. ΙΕ'. στιχ. 43. Εὐαγγ. ΙΑ'. ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. ΙΘ'. στιχ. 38. Εὐαγγ. ΙΒ'. ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΖ'. στιχ. 62.

Μεγάλη Παρασκευή. Τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ μυσταίαν ποιούμεθα τῆς σταυρώσεως τοῦ Σατήρος. Εὐαγγέλιον τῶν ἁγίων. Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΖ'. στιχ. 1. Ἐκ τοῦ κατὰ Μάρκον κεφ. ΙΕ'. στιχ. 16. Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην κεφ. ΙΘ'. στιχ. 23. Εἰς τὸν Ἑσπερινὸν ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΖ'. στιχ. 1 Μέγα Σάββατον. Τῷ ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ μυσταίαν ποιούμεθα τῆς ἐν τῷ τάφῳ διαμονῆς τοῦ Σατήρος. Εὐαγγέλιον εἰς μὲν τὸν ἁγίον ἐκ τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. ΚΖ'. στιχ. 62, εἰς δὲ τὴν λειτουργίαν κεφ. ΚΗ'. στιχ. 1.

ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

I. Ὁ ἀνθρωπότης, ἥτις ἀέποτε περιεπάσαι περὶ τὰς βιωτικὰς φροντίδας καὶ τὰς γῆινους ἐπιθυμίας, στρέψον ἐπὶ ὀλίγον ἤδη τὸ βλέμμα σου προσεκτικὸν πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις χάριν τῆς πρὸς σὲ ἀγάπης αὐτοῦ προσηλώθη ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, γενόμενος ἱλαστήριον θῦμα τῶν ἁμαρτιῶν σου ἐνώπιον τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης! Ἐρώτησον τὸν Σατήρα, λέγουσα μετὰ τοῦ ἱεροῦ Ἀδρουστίνου ἐκ καρδίας: « Τί ἐποίησας, ὃ τέκνον γλυκύτατον, ἐφ' ᾧ καὶ ταῖς τὴν δίκην ἐκτίσασθαι; τί ὃ νέαν φίλτατε, ὡς ἐν τὰ οὕτω θειὰ ὑπερέγκης; τί τὸ ἀνόμημά σου; τίς ἡ σὴ ἐνοχία; τίς ἡ τοῦ σοῦ θανάτου αἰτία; τίς ἡ πρόφρασις τῆς σῆς κατακρίσεως; Ἀπερῶθητι δὲ μικρὸν ἐλευθέρα βουλατικῆς τύρβης ἐπὶ τῶν ἀγίων τούτων

σκέψων. Διείθε σιγμᾶς σοῦ τινὰς ἐν ἱερῷ καὶ εὐσεβεί κατανύξει. Μελέτησον ἐπὶ ὀλίγον τὸ τελούμενον, ὅπερ εἶνε τὸ μέγιστον τῶν μυστηρίων, τὸ διαλαληθὲν καὶ κηρυχθὲν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην καὶ τὸ δεικνύον τὴν ἐκδηλώσιν τῆς ἀπερίρου ἀγάπης τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν τεταμένων ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ χειρῶν τοῦ θείου Ἀυρωτοῦ, αἵτινες προσεῖλκυσαν καὶ προσελκύουσι τοσαύτας μυριάδας καρδιῶν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ!

Σήμερον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ γεννηθεὶς ἐν τῇ φάτῃ τῶν ἀλόγων ἐν μεγίστῃ εὐτελείᾳ, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξουθενεῖται, ὥστε δίδει ἑαυτὸν εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγύνας εἰς ῥαπίσματα, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ οὐκ ἀποστρέφει ἀπὸ ἀσχήνης ἐκτυσμάτων (Ἠσ. ν'. σ'), ἐπὶ τοσοῦτον ταπεινοῦνται, ὥστε κρημαῖται ὡς κατάδικος ἐν μέσῳ δύο κακοῦργων ἐν Γολγοθᾷ, ἐπὶ τοσοῦτον ταπεινοῦνται, ὥστε ἀγίνεται ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. (Φιλ. β'. δ'). Καὶ ταῦτα πάντα πάσχει, ἵνα τὸν ἀπομακρυνθέντα ἄνθρωπον ἐπαναγάγῃ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα τὸν πιστεύοντα αὐτῷ ἁμαρτωλὸν ἐξαγάγῃ. Σύμπασα δ' ἡ κτίσις συμπάσχει τῷ τὰ πάντα κτίσαντι. Ὁ ἥλιος σκοτίζεται καὶ τὰ θεμέλια τῆς γῆς ταράττονται. Αἱ πέτραι σχιζοῦνται καὶ τὸ νεῦν τὸ καταπέτασμα διαρρηγνύεται ἀπὸ ἑνα ἕως κάτω. Τὰ μνημεῖα ἀνοίγουνται καὶ οἱ νεκροὶ ἀνίστανται. Ἡ δὲ πᾶναγνος τοῦ Ἰησοῦ Μήτηρ οὖν τῷ ἐπιστηθίῳ μαθητῇ καὶ ταῖς γυναιξίν, αἵτινες ἠκολούθησαν Αὐτῷ, διαρρηγνύονται τὴν καρδίαν τῷ ἄλλῳ καὶ τῇ λύπῃ. Τὰ πάντα εὐρίσκονται ἀφωσιωμένα τῷ τελούμενῳ μυστηρίῳ τῶν μυστηρίων, τὰ πάντα συμπάσχωσι, τὰ πάντα συγκινοῦνται.

Σὺ δὲ, ὁ ἀνθρωπότης, ἡ μόνη ἀφορμὴ τοῦ σταυρικοῦ Αὐτοῦ θανάτου, — σὺ, δι' ἣν πάσχει — σὺ, ἥς τὸ χρέος ἀποτίνει, οὕτω βασιλεύζομενος, οὕτω στραυρούμενος, δὲν θέλεις ἀφωσιώσῃ ἐπὶ ὀλίγας κῆν σιγμᾶς ὀλόκληρον τὸν νοῦν σου, ὀλόκληρον τὴν καρδίαν σου, ὀλόκληρον τὴν προσοχὴν σου εἰς τὴν μελέτην τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν θανάτου Αὐτοῦ; Πόσα ὀφείλομεν τῷ ἀγίῳ τούτῳ θανάτῳ! Δεῦτε λοιπὸν, εἰθὲ μετ' ἐμοῦ καὶ ἀφωσιωθῶμεν μικρὸν εἰς τὴν μελέτην τοῦ μυστηριωδέστατου τούτου θανάτου τοῦ Σατήρος. Ἀποτεινάμεν δ' Αὐτῷ καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Ἀδρουστίνου τὴν ἐρώτησιν ταύτην καὶ ζητήσωμεν τὴν ἀπόκρισιν τῆς καρδίας ἡμῶν.

II. « Τί ἐποίησας, ὃ τέκνον γλυκύτατον, ἐφ' ᾧ καὶ τὴν δίκην ταῖς ἐκτίσασθαι; τί ὃ νέαν φίλτατε, ὡς ἐν τὰ οὕτω θειὰ ὑπερέγκης; τί τὸ ἀνόμημά σου; τίς ἡ σὴ ἐνοχία; τίς ἡ τοῦ σοῦ θανάτου αἰτία; τίς ἡ πρόφρασις τῆς σῆς κατακρίσεως; Ἀπερῶθητι δὲ μικρὸν ἐλευθέρα βουλατικῆς τύρβης ἐπὶ τῶν ἀγίων τούτων

χῆν; δύναται ποτε εἰς τὸν ἄδωον νὰ εὐρεθῇ

θανάτου αιλία, ή πρόσφασις κατακρίσεως; Πώς λοιπόν πάσχεις άδίκως;

Αναγνωρίζω, Αυτωτά μου, την αιτίαν, άνευρίσκω τὸ έλατήριο ένέκτρο, ύπερ είναι ύνωξ άξιου τής Σής Μεγαλωσύνης, και οὐ βμοιον ούδέν έργον έτερον έτελεσθη επί τής γής!

Μυριάδες μυριάδων συμβάντων συμβαίνουσι καθ' έκάστην ύπό τόν ήλιον. Ουδέποτε όμως ο Ούρανός είδε τελεσθέν επί τής γής έργον σχόν ύψηλότερον και άγιώτερον έλατήριον, τοῦ τής διά τοῦ Σταυροῦ Σου άπολυτρώσεως τών άμαρτωλῶν μυστηριώδους έργου. Πάντων τών έργων τών τελουμένων επί τής γής τὰ έλατήρια πάντοτε είναι άμαρτωλά, μάλλον ή ήττον πάντοτε είναι άνθρώπινα, μόνον δὲ τὸ έργον τοῦ Σταυροῦ Σου έσχε τὸ θεϊότατον έλατήριον. Μόνον τὸ έργον τοῦ Σταυροῦ Σου έσχεν ως έλατήριον την άδολον και καθαράν, την θαύτην ά γά π η ν!

Η ά γά π η ητο εκείνη, ήτις Σὺ έκαμε νά ύπομείνης ένουσίως τοῦς έμπαιγμούς, τὰς μαστιγώσεις, τοῦς χλευασμούς, τὰ βράσματα. Η ά γά π η ητο εκείνη, ήτις Σὺ άνεβίβασε τέλος επί τοῦ Σταυροῦ. — Καί λοιπόν τὸ έργον τοῦ Σταυροῦ Σου δέν έχει τὸ θεϊότερον τών έλατηρίων; Διότι έν φήδύνατο ο Θεός έν τή δικαιοσύνη αὐτοῦ νά τιμωρήσῃ ήμᾶς ως πταίστας, έν τοιούτοις έκχει διά Σοῦ την έπειρον αὐτοῦ άγάπην και σπλαγγίζεσαι ήμᾶς ως πλάσματα αὐτοῦ. Θέλει την συγχώρησιν ήμῶν έν τή άπειρῶν αὐτοῦ άγάπῃ! Έν φ δ' ή άπειρος αὐτοῦ δικαιοσύνη ζητεῖ την τιμωρίαν ήμῶν ως ένόχων, και ή άγάπη αὐτοῦ αντίπαλαίει πρὸς ταύτην, δέν άφίνει έν τή άπειρῶν αὐτοῦ παισοφίᾳ οὐτα μόνην την θείαν αὐτοῦ δικαιοσύνην νά ύπερισχύσῃ, άλλ' οὐτε και μόνην την άγάπην. Πλήν συννεοί έν συμφωνίᾳ άρμονικωτάτη τάσσεται. Κατέρχεται ο Μουναγής Τύος τοῦ Θεοῦ και υφίσταται την τιμωρίαν, ήν νά ύποστῶμεν ήμεῖς έπρεπεν ως παραβάται τοῦ νόμου, και οὐτως έξιλεῖται και έκαυοποιεῖ άφ' ένός τήν δικαιοσύνην, τὸν Θεόν, και άφ' ένός δ' άφ' έτέρου έπί πάντας τήν κειρον άύτοῦ ά γά π η ν. Καί οὕτω κατά την άγίαν ταύτην άπόφασιν, ήτις, ὡ Θεάνθρωπε. Σῶτερ, ήν και ή Σή έν τῷ Πατρί, κατέδξω νά κατέλθῃς πρὸς ήμᾶς έν τῷ σπηλαίῳ τής Βηθλεέμ και ν' άποθάνῃς δι' ήμᾶς άναβίβας επί τοῦ Σταυροῦ έν τῷ Γολγοθᾶ! Πόση ή Σή άγάπη, πόση ή Σή φιλανθρωπία, πόση ή Σή άγαθότης και σοφία! Πολλὸν δλίγον δυνάμεθα νά φαντασθῶμεν ταύτην, και έτι δλίγότερον νά νοήσωμεν!" Όταν όμως, έστω και δλίγον, άναλογισθῶμεν τὸ ύψος τοῦ έλατηρίου τοῦ άναβιβάζοντός Σς επί τοῦ Σταυροῦ, δέν θέλομεν δυνήθῃ ή νά άνακράξωμεν έκ καρδίας, ότι Σὺ άγαπάμεν, διότι Σὺ αὐτός προ-

τος ήγάπησας ήμᾶς! (Α'. Ιωάν. δ'. 19). Όταν άναπολήσωμεν, ότι ήμεῖς ήνομήσωμεν και Σὺ κατεδικάσθης, ήμεῖς ήμάρομεν και Σὺ έμαστιγώθης, ήμεῖς ύπερηφανεύθῃμεν και Σὺ έταπεινώθης' βταν άναμνησθῶμεν, ότι ήμᾶς υπέθελες τὸ έν τῷ Παραδείσῳ ξύλον πρὸς παράνομον βρωσιν, Σὺ δὲ ή τελευταία άγάπη επί τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ ήνεργεν, ότι ήμεῖς έπερφόθημεν εἰς τὰ τοῦ κόσμου τεργνά, Σὺ δὲ την μικράν χολήν έγεύσω, ήμεῖς προσηλώθημεν τοῖς νόμοις τῶν ποιηροῦ, Σὺ δὲ τοῖς ήλοις διεσπαράχθης' βταν στρέψωμεν τὸ θυμα και παρατηρήσωμεν τὸν κάλαμον, δν ως σκήπτρον έν ταῖς τιμαῖς χερσῶν σου φέρεις, και δι' οὐ συνέτριψας αὐτόν τὸ κράτος έχοντα τοῦ θανάτου! (Εβρ. β'. 14) βταν ίδωμεν την κοκκίνην χλαμύδα, ήν ένδεδύσαι, ένκα ήμᾶς τὸ λευκὸν ένδυμα τής άγιότητος ένδύσῃς' βταν ήίψωμεν τὸ βλέμμα επί τοῦ άκανθίνου στεφάνου, δν ή άρία σου κεφαλή φέρει, σταλάζουσα έκ τής τών άκανθῶν πιόσεως αίμα, ένκα την ύπερηφάνειαν τής κεφαλῆς ήμῶν καταρσίψῃς' βταν προσβλέψωμεν τὰς άγίας σου χεῖρας γυμνάς έκτεταμένους, ὡπως ένώσωσι τὸν ούρανόν μετά τής γής, ὡπως συμφιλιάσωσι τὸν άνθρῶπον μετά τοῦ Θεοῦ' τὰ άκηλίδωτά σου έχρη, τοῦς άγίους πόδας τοῖς σκληροῖς διατετυπημένους ήλοις, ένκα τοῦς πόδας ήμῶν εἰς τρέβους εὐθείας, εἰς ὁδοῦς δικαιοσύνης καθοδηγήσωσιν, βταν παρατηρήσωμεν την άγίαν σου πλευράν τῆ λόγῃ ένυγμένην και εκβλύζουσαν αίμα και ὕδωρ, ένκα ήμᾶς καθαρσίψῃς και άγιασῃς' βταν πάντα ταῦτα άναμετρήσωμεν, βταν πάντα ταῦτα άναλογισθῶμεν, βταν πάντα ταῦτα άναπολήσωμεν, βπερ έπαυες διά την άγάπην ήμῶν, βπερ υπέφερες διά την σωτηρίαν ήμῶν, βπερ υπέμεινας άγογγύστως διά τὰς άμαρτίας ήμῶν, φέρων ταύτας επί τοῦ ὤμου σου, δέν θέλομεν καμφοθῇ τὰ σπλάγγνα; δέν θέλομεν συγκινήθῃ την καρδίαν; δέν θέλει γένει τῷ ἔντι ο Σταυρός σου μαγνήτης έλκυσῶν ήμᾶς; Σὺ ένώριζες πολὺ καλῶς τοῦτο, βταν εἶπας ότι: «κάγῳ εἰν ὕψωθῶ από τής γής, πάντας έλκυσῶ πρὸς έμαυτόν.» Διότι τίς θέλει έχει βεβαίως τοσοῦτον σκληρόν την καρδίαν, ὡστε νά μή συμπονεῖ βλέπων νά βασανίζηται οὕτως έκ μεγίστης άγάπης ένουσίως ο άθῶος ὑπὲρ τοῦ ένόχου, ο δίκαιος ὑπὲρ τοῦ άδίκου, ο άναμάρτητος ὑπὲρ τοῦ άμαρτωλοῦ, ο βσιος ὑπὲρ τοῦ άνόμου, ο άγαθός ὑπὲρ τοῦ κακοῦ, ο Κύριος ὑπὲρ τοῦ δούλου, ο Θεός ὑπὲρ τοῦ άνθρώπου; τίς θέλει άρνηθῇ νά δώσῃ άγάπην εἰς την άγάπην Σου; Ναι, Αυτωτά μου, οὕτως εἶχε διά τοῦς άγίους μάρτυρας, τοῦς θελους Πατέρας και τοῦς λοιπούς άγίους! Καί δι' ήμᾶς ο Σταυρός Σου δέν πρόπει νά έχρη τήν δέουσαν έλξιν; Η ήμερα τοῦ πάθους σου

δέν πρόπει νά μεταβάλληται από ήμέρας άγίας κατανώξεως εἰς ήμέραν οὐχί Σοι εύάρεστον. Δέν θέλομεν νά εἰπῃς πρὸς ήμᾶς' Περίλυπος έστιν ή ψυχή μου μέχρι θανάτου! Εὐδόκησον, Έσταυρωμένε, ὡστε νά γίνωμεν και ήμεῖς αἰτιοί τής άγίας ένείνης καρδίας Σου, «δι' ήν υπέμεινας Σταυρόν» (Εβρ. ιβ'. 2. Λουκ. ιε'. 7). Εἰθε ο Σταυρός Σου νά γίνῃ και δι' ήμᾶς μαγνήτης έλκυσῶν πρὸς άγάπην Σου, και κλίμαξ άναβιβάζουσα εἰς τὸν ούρανόν.

Γένοντο!

Γεώργιος Σπ. Μακρῆς

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ.

Έκ Ρωσσίας γράφουσιν εἰς τὸν «Νεολόγον» Κωνσταντινουπόλεως τὰ έξής:

Η Έκκλησία τής Ρωσσίας λαμβάνει οὐ σιγά σιγά μέρος έν τῇ ήθικῇ τοῦ λαοῦ διαπαιδαγωγήσει, χρησιμεύουσα ως βάσις τής πνευματικῆς αὐτοῦ ζωῆς. Έκκλησία και πολιτεία ένταῦθα συνήνωσαν τὰς έναιτων δυνάμεις πρὸς επίτευξιν τής πνευματικῆς άναπτύξεως τής κοινωρίας. Δέν θα εἶπω περὶ τών άπογελεσμάτων τής κοινῆς ταύτης έργασίας, διότι άκριβῶς αὐτή δέν κατέληξεν εἰσέτι εἰς τὰ άποτελέσματα ένείνα, ένίνα άπεκδέχεται Έκκλησία και Πολιτεία μετά τὰς κολοσιαίας αὐτῶν ένεργείας. Η Έκκλησία λίαν ένωρίς έφρόντισε περὶ τής άναπτύξεως τοῦ λαοῦ κλήρου, ίδρύουσα 1,800 ο διδασκαλεῖα, ένίνα τῷ 1886 ήσαν 8,351 και μαθηταί 202,350, τῷ 1886 11,693 μαθηταί 318,652, τῷ 1887 15,471, μαθηταί 408,721, τῷ 1888 δὲ ο αριθμὸς τών σχολῶν τούτων φθάνει μέχρι τοῦ 17,715, μαθηταί 473,276. Έντός πενταετίας οί δύο αριθμοὶ ηὔξθησαν κατά τὸ διπλάσιον. Αἱ εκκλησιαστικαί βιβλιοκατατάξεις κατά μέν τὸ 1885 ήσαν 17,200, κατά δὲ τὸ 1889 18,708! Κατὰ τὸ 1888 εκκλησιαστικά και μοναστηριακά νοσοκομεία ήριθμοῦντο 861, τῷ δὲ 1889,911. Από τοῦ 1876 μέχρι τοῦ 1889 εκτίσθησαν νέα εκκλησια 4,881 (ο ὅλος αριθμὸς τών εκκλησιῶν 35,000 περίπου), ο δὲ αριθμὸς τών λαρέων και λαροδικόνων φθάνει μέχρι τοῦ αριθμοῦ 100,000. Από τοῦ 1840 υφίσταται ιδιαίτερον εκκλησιαστικὸν ταμεῖον από τοῦ 1870 ήκας ο κλήρος τής ΝΔ', ἰδίᾳ Ρωσσίας ήμισθοδοτεῖται, τών δὲ λοιπῶν κυβερνείαν ο κλήρος έχει εξησφαλισμένον τὸν μισθὸν αὐτοῦ έκ τών άργῶν, οί ὅποιοι παρέχονται αὐτῷ έν τῷ χωρίῳ, εἰς τὸ ὅποιον τάσσεται νά λαροουρή, και εἰς άλλων εισοδημάτων. Η κυβερνήσις έκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταμεῖου πα-

ρέχει καθ' έκαστον έτος 10,000,000 εἰς την Έκκλησίαν, ήτις τὸ λοιπὸν ποσὸν τὸ άπαιτούμενον διά την συντήρησιν τοῦ κλήρου και τών εκκλησιαστικῶν σχολῶν προλίζεται έκ τών ναῶν και τών μοναστηρίων. — Διὰ νά χειροτονηθῇ τις λαρεὺς ή διάκονος έν Ρωσσίᾳ ὀφείλει νά τελειώσῃ εκκλησιαστικὴν τινα σχολήν ή Ακαδημίαν και νά νυμφευθῇ. Σημειωθήτω ότι ὑπάρχει έν Κιέβῳ, ἴσως και άλλαχοῦ, πνευματικὸν σχολεῖον παραθέναι, προωρισμένων εἰς σ υ ζ ὑ γ ο υ ς τών λαρέων.

Θὰ ήτο λίαν μακρόν αν έπεχείρουν νά εκθέσω ένταῦθα πῶς εργάζονται τὰ Σεμινάρια και Ακαδημίαι, εἰς ἄς, εἰρήσθη έν παρόδῳ, έμορφώθησαν πλείστοι τών έλλήνων θεολόγων και λαρορχῶν, και εἰς ἄς σπουδάξουσι νῦν ο κ τ α έλληνες σπουδασταί, —θα περιορισθῶ δὲ νά εἶπω μόνον ότι τὸ έργον τοῦτο τής εκκλησίας ὑποβοηθοῦσι μεγάλως αἱ υφιστάμεναι και καθ' έκαστον έτος ίδρύουμαι αδελφότητες και σὺλλογοι, έχοντες θρησκευτικὸν χαρακτήρα και επιδιώκοντες την πνευματικὴν άνάπτυξιν τοῦ λαοῦ.

Η άδελφότης τοῦ Καζάν συντηρεῖ περισσότερας τών 100 Σχολῶν με 3,000 μαθητάς, και ή τής Πετροπόλεως, εκ' ὀνόματι τής «Θεοτόκου» αριθμοῦσα περισσότερα τών 1000 μελῶν, διατηρεῖ 85 σχολὰς και έχει 72 άναγνωστήρια. Η Αλεξανδρο-Νέβσκαργα, αδελφότης τής έν τῷ Κωνκάσῳ πόλεως Βλαδιμήρου, έχει 258 σχολὰς, σχολήν άρσιογραφίας, εκκλησιαστικῆς μουσικῆς σχολήν, και διατηρεῖ βιβλιοθήκην με 22,431 τόμους. Τοιαῦτα αδελφότητες και σὺλλογοι ὑπάρχουσι πλείονες τών 30 μεταξὺ δὲ τούτων και τις κερὸς εξαπλωσιν τής άγ. Γραφῆς, ήτις μόνον κατὰ τὸ 1886 εξώδευσε 90,071 αντίτυπα τών Αγίων Γραφῶν.

Έκτός τών άνωτέρω υφίσταται και ο «Ιεραποστολικὸς σύνδεσμος», τοῦ ὁποῖου έδρα εἶνε ή Μόσχα και ο ὅποιος γενναίως μεν εξακολουθεῖ την πάλην πρὸς τοῦς πολυωνύμους αἰρετικούς, γενναίωτερον δὲ εργάζεται πρὸς εξαπλωσιν τής ὀρθοδοξίας μεταξὺ τών έθνικῶν. Η αδελφότης αὐτη μέχρι τοῦδε απέδωκεν εἰς την ὀρθοδοξίαν 85,000 ανθρώπων και πλέον!

Καιρός όμως ὅπως και ή ήμετέρα Έκκλησία μη ὕστερησῇ έν τῷ εὐλογητῷ έργῳ τής πνευματικῆς διαπαιδαγωγήσεως τής ήμετέρας κοινωρίας. Παρὰ τῷ ήμετέρῳ λαφ διασώζεται εἰσέτι ή βαθυτάτη έκείνη εὐσέβεια τής προγονικῆς χριστιανικῆς αρχαιότητος, άλλ' άνάγκη άρμοδίως νά καλλιεργηθῇ ή εὐσέβεια αὐτη. Ανάγκη διά πασῶν τών κοινωρικῶν τάξεων νά διελθῇ παρεια άρτηρία θρησκευτικῆς και θεύσεως και άγωγῆς. Ο διακαιουήσων τῶν

φοῦν τῆς ἀρετῆς ταύτης εἶναι μόνον ὁ κατ' ὄψιν ἄριστος ἄλλοις, ἀλλὰ μεγίστην ἔχων τὴν ἀξίαν καὶ σημασίαν κ. λ. κ. Ἰδρὺσατε τὴν ἀρετὴν καὶ ἀποδώσατε εἰς τὴν κοινωσίαν ἀναπαυμένους στρατιώτας τοῦ Ἐθαγγέλιου, θέσατε τὸν ἱερὸν κληρὸν εἰς τὴν ἐμπροσθεν θέσιν καὶ μὴ καταδικάζετε αὐτὸν εἰς ἐντιμὸν ἐπαιτίαν, δώσατε εἰς τὸν λαὸν ἐξηγητὰς τῆς ἀγίας ἀληθείας, καὶ τότε θὰ ἴδῃτε τὴν κοινωσίαν ἀνακόμενους, ἀναπαυμένους καὶ ἡνωμένους, ὅταν θέλῃτε αὐτὴν ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Ἐθαγγέλιον. Ὁ ἀναπαυόμενος κληρὸς δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο· ἀπαράτῃτος ἀνάγκη μεμορφωμένου κατὰ τὸ ἔργον κληρὸν διότι τί σημαίνει στρατὸς μὲ μόνον ἀξιωματικούς; στρατὸς ἀνευ στρατιωτῶν.»

Ἡ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΤΗΣ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ"

Ἡ γενικὴ Συνέλευσις τῶν Ἐταίρων τοῦ Συλλόγου «τῆς Ἀναπλάσεως» ἐγένετο τὴν προπαραλειθούσαν Κυριακὴν 15ην ἡδὴ λήξαντος μηνὸς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου. Καὶ πρῶτος μὲν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπιμύθησιν τῶν Πρακτικῶν τῆς πέρουσι συγκροτηθείσης τακτικῆς Γενικῆς Συνελεύσεως ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου, Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Γερμανός, ἀπήγγειλεν ἀξιόλογον πατρικὴν προσλαλιάν· εἶτα δὲ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς κ. Π. Καπλανίδης ἀνέγνω τὴν ἐτήσιαν λογοδοσίαν τοῦ Συμβουλίου, καὶ μετ' αὐτὸν ἐξέδηκαν λεπτομερῶς τὴν κατάστασιν τοῦ ὁμωνύμου Περιδικίου καὶ τοῦ Ταμείου τοῦ Συλλόγου ὁ Διευθυντὴς τοῦ Περιδικίου κ. Γ. Ε. Μεσολοῦρ καὶ ὁ ταμίης «τῆς Ἀναπλάσεως» κ. Γ. Κυπαρίσης. Καὶ τέλος διὰ ζωῆς ἀνέπτυξε τὰ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου ὁ ἑφορὸς αὐτῆς κ. Ν. Δημητράκοπουλος προτείνων λυσιτελεῖν μέσα πρὸς πλουτισμὸν αὐτῆς.

Μετὰ ταῦτα ἡ Συνέλευσις προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν τριμελοῦς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἀναδείξασα ὡς μέλη αὐτῆς τοὺς κυρίους Χρ. Εὐρωχαρόπουλον, Ν. Πετρισιῶν, καὶ Γ. Στρατοῦλην. Εἰς συμπλήρωσιν δὲ τοῦ Συμβουλίου ἐξελέξατο τακτικὰ μὲν Μέλη αὐτοῦ τοὺς κ.κ. Γ. Ε. Μεσολοῦρ καὶ Κ. Διαλεισιμῶν, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἔργου ἀποβιάσαντος Ἀντιπροέδρου τῆς «Ἀναπλάσεως» ἀειμνήστου Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ καὶ τοῦ παραιτηθέντος κ. Σχορζανίου, ἀναπληρωτικὰ δὲ τοὺς κυρίους Μ. Γυλιανόν, Λαμασκηνὸν Πολυδώρου, Κ. Γιολλιάσην, Ἰερόθεον Μητροπολίτου, Ν. Πετρι-

σιῶν καὶ Π. Ἐθαγγέλου. Καὶ οὕτω μετὰ διαιεσίαν ἐκδήλωσιν ἐκχαριστικῶν τῶν παρόντων ἑταίρων πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ τὸν κ. Ἰωάννην Μεσολοῦρ διὰ τὰς ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀναπλάσεως» καὶ τοῦ Περιδικίου ἐνεργείας αὐτῶν, ἡ Συνέλευσις διαλύθη ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ ἐπευξάμενη τοῖς ἐργαζομένοις ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τῆς «Ἀναπλάσεως» τὰ κάλλιστα.

Ἀπὸ κατ' ὄψεσιν δημοσιευθήσονται ἐν τῷ προσεχῆ φύλλῳ ἢ τε προσλαλιὰ τοῦ Σεβασμιώτατου Προέδρου, ἢ τε λογοδοσία τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως καὶ αἱ ἐκθέσεις τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Περιδικίου καὶ τοῦ Ταμίου πρὸς ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν πανταχοῦ ἀξιοτιμῶν Ἐταίρων τῆς «Ἀναπλάσεως» περὶ τῶν ἔργων καὶ γνησίων ἐν τῷ Συλλόγῳ τούτῳ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτη αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεως ἔτος.

Ἀθήνησι τὴν 27 Μαρτίου 1892

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
Π. Καπλανίδης

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ

(συνέχ. ἴδε προηγ. φύλλον)

Ναυτίλος.

Ὁ διασχίζων τὰ ἀχανῆ πελάγη ναυτίλος καὶ ἐν μυρίοις προφανεστάτοις κινδύνοις ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐπιτιθέμενος ὑποτίθεται διὰ τὴν εὐδοκίαν, διότι λαμβάνει πλείστας θύρας ἐφορμᾶς νὰ βλέπῃ ὡς ἐν διαφανῆ κατόπτρῳ τὸν Δημιουργόν, νὰ θαυμάσῃ τὴν θάλαν αὐτοῦ παντοδυναμίαν καὶ νὰ ἐκπλησθῆται ἀπτόμενος οὕτως εἰπεῖν τοῦ δακτύλου τῆς Θεῆς Πρηνολίας. Ὁ ναυτίλος ὑπηρετεῖ σπουδαίως τῇ κοινωσίᾳ, ἀτε ἐπιτιθέμενος εἰς τηλικούτους κινδύνους, μετακομίζει ἀσφαλῶς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῆς ναυτικῆς αὐτοῦ ἐμπειρίας τὰ προκείμενα τῶν ἀπωτάτων χωρῶν, τὰ ζῶα καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἑτέρας, συνδέων τοιοῦτοτρόπως σφιγκτὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίαν καὶ συγκρατοῦσιν τῶν ὁμοίων καὶ ἀλλογλώσσων ἔθνων. Διὰ τοῦτο ἡ κοινωσία, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ ἀνθρωπότης, ἀρτεῖται πολλὰ τῇ ναυτικῇ ἐπιστημῇ καὶ τοῖς ταύτης ὁδοῖς. Δυστυχῶς ὅμως καὶ οὕτοι ἀμνημονεῖ τῶν κινδύνων καὶ μόχθων, δι' ὧν κτῶνται τὰ πρὸς συντήρησιν μέσα, ἐθῶς ὡς ἀποβῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν μετὰ διαπύριον πλοῦν παραδίδονται, ὡς τυφλοὶ, τῇ παραλύσει, τῇ σπατάλῃ καὶ τῇ ἀφαιρέσει διασπαθοῦντες τὰ δι' αἵματος συνειλεγμένα κέρδη, παρὰ τὰ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἐθαγγέλιου παραγγε-

λάμενα. Πλὴν δὲ τούτων πολλοὶ τῶν θαλασσοπορούντων καταφεύγουσι καὶ εἰς τὴν δολιχίαν ὅτε μὲν πράττοντες ἀπὸ σκοποῦ ναύτην ἐν πλήρει νημελίᾳ πρὸς ἀφυγνὴν ἀποπίσεως ὑπερῶν δανείων, ὅτε δὲ ὑπεξαρουῖντες ἐπιτηδείως μέρος τῶν ἐν τῷ πλοίῳ ἐπιβαζομένων εἰδῶν καὶ διὰ παντὸς τεχνάσματος καλύπτοντες τὴν ἀπάτην ἢ ἐν γνησίων ἀβάρει ἐν ἄρᾳ ἀνάγκης προστιθεῖσι πλείον ποσὸν τοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ διεφθέντος, τὸ δὲ πλεον τοῦτο σφετερίζονται ὑπὲρ ἑαυτῶν ἢ ἐπιβαρύνουσι τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ πλοίου ἢ πλοῖοις ὑπερβαρύνονται δι' ἐξόδων μὴ δαπανηθέντων ἀληθῶς εἰς ἐπισκευὴν αὐτοῦ. Συχνὰ δὲ ἀναδέχονται ἐνώπιον τῶν ὑγειονομικῶν ἀρχῶν ὕμνον ψευδῆ, ἢ ὅτι εἰς οὐδὲν κατὰ τὸν πλοῦν προσήγγισαν μέρος, πλὴν τῶν ἐν τῷ δηλωτικῷ, ἢ ὅτι ἔχουσιν ὑγίαν ἀκράν, ἐνθ' ἂν πειθῶν ἐπαθὸν ὑπὸ νόσου καταστρεπτικῆς, ἢ καὶ μεταδίδουσιν εὐκόλως τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ γίνεται ἡ ὑγειονομικὴ ἐξέτασις. Καὶ τέλος ἀντὶ τὰ ὧσιν εὐσεβεῖς καὶ φιλόδοξοι, γίνονται ἐκ τούναντιον τοσοῦτον βλάβημοι, ὥστε πολλὰκις καὶ αὐτὸ τὸ πανάγιον τοῦ Θεοῦ ἄσπετος καθυβρίζουσι. Μεταξὺ δὲ πλοιοῦν καὶ ναυτῶν τοσαύτη ὑπάρχει ἀνισότης καὶ δεσποτισμὸς, ὥστε νομίζει τις ὅτι οἱ ναῦται εἶναι ἀργυροῦντα ἀνδράποδα τοῦ πλοιοῦ, καὶ ὡς τοιαῦτα οὕτως μεταχειρίζεται αὐτοὺς παραγωγίζων τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, καὶ τὴν δι' αὐτῶν τούτων τῶν ναυτῶν ἐκπλοῖαν. Πάντα ταῦτα εἰς σύμφωνον πρὸς τὸ Ἐθαγγέλιον; Οὐχί, οὐχί. Τί δὲ τεκμαίρεται ἐπιτιθεῖν; ὅτι μὴ διδασκόμενοι ἐγκρίτως τὰς δευτερεύουσας τοῦ Ἐθαγγέλιου ἀρχὰς καθίστανται θηριώδεις καὶ ἠθικῶς δυστυχεῖς. Δὲν δύναμιθα βεβαίως ν' ἀρηθῶμεν ὅτι εὐρίσκονται καὶ ἔξαιρέσεις; ἄλλ' ἢ πλειονότης πάντοτε ἀποτελεῖ τὸν κανόνα.

Ἐμπορὸς.

Καθ' ἑαυτὸ ἐξεταζόμενον τὸ τοῦ ἐμποροῦ ἐπιτήδευμα εἶναι ἄξιον πολλοῦ λόγου, καθόσον εἶναι μίαν τῶν πλουτοφόρων πηγῶν τῆς κοινωσίας, ἢ τις συντελεῖ εἰς τὴν εὐημερίαν αὐτῆς καὶ εἰς τὴν σχετικὴν ἀδελφοποίησιν τῶν ὁμοίων διὰ τῶν ὕλικῶν συμφερόντων. Καὶ ὁ ἔμπορος ἔχει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἐν τῇ κοινωσίᾳ καὶ τιμῆς ἄξιος καθίσταται, διότι ὡς φρόνιμος καὶ προνοητικὸς φροντίζει πρὸ πολλοῦ χρόνου καὶ προμηθεύει κοινωσίαν τινὰ προκείμενα εἰς φυσικοῦ εἴτε τεχνητοῦ ἀναγκαίου μὲν αὐτῇ, μὴ ὑπάρχοντος ὅμως ἐν αὐτῇ. Διὰ τοῦτο καὶ ἀκριβῆ τις ὀφείλεται αὐτῷ διὰ τὴν κοπιώδη ταύτην καὶ σπουδαίαν πρόνοιαν. Οὐδέεις δύναται ἑλλείψως ν' ἀμφισβητήσῃ τοιαύτην γινῶσιν ἀμοιβὴν τῷ φιλέργῳ ἔμπορῳ. Ἄχρισ ἐνταῦθα

οὐδὲν ἔχει τὸ ἐπιλήψιμον τὸ τοῦ ἐμποροῦ ἐπιτήδευμα, ἀλλὰ καὶ σεβαστὸν ἀποβαίνει. Περαιτέρω ὅμως προβαίνοντες καὶ εἰσδύοντες εἰς τὰ ἀπόκρυφα τῶν τῆν ἐμπορίαν μετασχημασάντων, θέλομεν ἀνακαλύψαι πράγματα ὅπως τῷ ἔθῳ ἀντικείμενα. Τὸ ἔθαγγέλιον ἀπαγορεύει τὴν κλοπὴν, ὁ δ' ἔμπορος ἰσχυρίζεται ὡς τιμὸς ἢ νῦν ἢ ἄρτι λέγων, ὅτι ἂν μὴ κλέψῃ, δὲν δύναται νὰ ζήσῃ. Τίτι δὲ τρόπον κλέπτει; ἔχει ἀπειροὺς τοὺς τρόπους. Πρῶτον κλέπτει τὸ δημοσίον ἀφαιρούμενος διὰ δολίαν τρόπον τοὺς κεκανονισμένους φόρους ἢ διὰ λαθρεμπορίου, ἢ διὰ δωροδοκίας τῶν τελωνῶν καὶ τελωνοφυλάκων, ἢ διὰ συνεννοήσεως μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ ἀνταποκριτοῦ, ἵνα ἐν τῷ ἀποστελλομένῳ δέματι λ. χ. σηρικῶν ὑφασμάτων θέσῃ ἐν ταῖς πλευραῖς, ἐν αἷς γνήσιαι ἢ ἔρρινα ὑπὸ τοῦ τελωνοῦ, εἶδος ἕτερον εὐτελέστατον, καὶ οὕτω τὸ δῆμα τελωνισθῆ ἑλαφρότερον. Ἐπειτα ἀδικεῖ τοὺς ἀγοραστάς, καθόσον πλὴν τοῦ μεγάλου κέρδους, ὑπερδιανοεῖται νὰ λάβῃ ἐκ τῆς καθαρᾶς τοῦ πράγματος τιμῆς, ἐπιβαρύνει αὐτὸ δεκαπλασίως καὶ διὰ τοῦ φόρου, ὃν οὐδόπως ἐπλήρωσε, καὶ διὰ τὸν ὅποιον προφασίζεται ὅτι στοιχίζει πολὺ τὸ πρᾶγμα. Καὶ εἰ μὲν τὸ πωλούμενον εἶδος πωλεῖται διὰ σταθμῶν, ὁ ἔμπορος φροντίζει καὶ ἔχει διπλὰ σταθμὰ βαρύτερα καὶ ἑλαφρότερα τῶν κεκανονισμένων, καὶ τῶν μὲν βαρύτερα ποιεῖται χρῆσιν ὅταν αὐτὸς ἀγοράσῃ, τῶν δὲ ἑλαφρότερον ὅταν πωλῇ. Ἐὰν δὲ τὸ πωλούμενον μετρηθῆ διὰ μέτρου, ὡς οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἕλλα τοιοῦτου εἶδους, τότε ἡ ἐμπορικὴ τέχνη γινώσκει λεπτοτάτους τρόπους εἰς τὸ νὰ ἐφαρμόξῃ τὴν μέθοδον τῆς μίξεως, καὶ ἐντός τοῦ πράγματος τῆς καλῆς ποιότητος ἔπιπτε ἐκ τοῦ τῆς κακῆς τόσου ποσόν, ὅσον ἐπιτρέπει ἡ εὐρεία αὐτοῦ συνειδήσεως, φροντίζων πάντοτε ἵνα ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ ὑπάρχῃ ἡ καλὴ ποιότης. Ἐὰν τὸ πωλούμενον ἀνάγεται εἰς τὰ ὑδάσματα ἐν γένει, τότε ἡ εὐφυΐα τοῦ ἔμπορου καθίσταται θαυμασία κατὰ πρῶτον ἐκλέγει ἐπιμελῶς ἐργαστήριον ὡς οὐδὲν τε σκοτεινὸν ἀποφύγων τὸ φῶς τὸ καταπροδίδον τὰ ἑαυτοῦ σχέδια ἔπειτα καὶ τὸ ὄλον εἰσαγόμενον εἰς τὸ ἐργαστήριον φῶς ζητεῖ ἐτι μᾶλλον νὰ τὸ περισφύσῃ, ἀνεγείρει λοιπὸν στήλην ἢ στήλας ἐκ παγῶν δαμάτων ὑφασμάτων καὶ οὕτως ἀποσκιάζει τὰ ψευδῆ τῶν ὑφασμάτων χρώματα. Ἐως ἴδῃ ὅμως δὲν ἀρκεῖ, πρέπει καὶ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν τὴν εὐγλωττίαν καὶ ταχυδακτυλογραφικὴν ἱκανότητα ἕως καταπίση τὸν ἐν τῇ παγίδι ἐμπύπτοντα πελάτην.

(Ἀκολουθεῖ).

Ζήδιμος Γ. Τυπιάδης.
Καθηγητής.

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

πρὸς τὸ Πανελλήνιον ὑπὲρ ἰδρύσεως ἐν Ἀθήναις
φερονόμενου τῆς ἀνωρῆς μεταστάσης βασιλέ-
παιδος Ἀλεξάνδρου Νοσοκομείου.

Ἡ σκληρὰ δοκιμασία, ἣν ὑπέστησαν οἱ σε-
πτοὶ ἡμῶν Βασιλεῖς, ὁ σεπτὸς ἀυτοκρατορικὸς
σύζυγος, σύμπασα ἡ σεπτὴ Βασιλικὴ Οἰκογένεια,
ἅμα δὲ καὶ σύμπαν τὸ ἔθνος διὰ τῆς
ἀπωλείας τῆς πολυτιμοτέρας τῶν ὑπάρξεων,
τῆς ἀειδύμου βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρου, ἐπέ-
πνευσεν ἡμῖν τὴν ἰδέαν, ἵνα πρὸς διαϊώνουσιν
τῆς εὐλαβοῦς μνήμης τοῦ Ἀγγέλου τούτου,
τοῦ ἀπόφως ἀναρπαγέντος καὶ πανταχοῦ πᾶ-
σαν ἑλληνικὴν καρδίαν μυχιαίτατα συγκινή-
σαντος, ποιήσωμεν ἐκκλησίαν πρὸς τὸ Πανελλή-
νιον ὑπὲρ τῆς διὰ κοινῶν ἐράων ἰδρύσεως ἐν
Ἀθήναις φερονόμενου Ἐκείνης «Γενικοῦ Νο-
σοκομείου» εἰς διημερῆ περίθυσιν καὶ νοση-
λείαν παντὸς ἐνδεοῦς ἀσθενοῦς.

Ὅταν πεποῖθαμεν, ὅτι καὶ ἡ ἀγαθὴ μνήμη
τῆς μεταστάσης εἰς τὸν Ἰψίστου Βασιλόπαι-
δος μενεὲ ἀγῆρας καὶ ἡ ψυχὴ Αὐτῆς περιεπα-
μένη θέλει εὐφραίνεσθαι, βλέπουσα ἀνωθεν
διαιωρίζόμενα τὰ εὐγενῆ καὶ βασιλικά τῆς με-
γάλης Αὐτῆς καρδίας ἀγαθοεργὰ αἰσθημένα.

Ἐν εὐθέτω καιρῷ εὐλαβῶς θέλομεν ζητή-
σαι τὴν ὑψηλὴν ἔδειαν τῆς Ἀ. Μεγαλειότητος
τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Ἀνακτος, ὅπως εὐδοκίησῃ νὰ
θέσῃ τὸ φερόνυμον τῆς πολυφιλήτου Βασιλι-
κῆς κέρης φιλανθρωπικῶν τοῦτο καθίδρυμα
ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν Αὐτῆς Βασιλικὴν προστασίαν.

Πεποῖθαμεν, ὅτι πᾶσα ἑλληνικὴ καρδία, ὁ-
πουδήποτε κἄν ᾖ, θέλει συνεισφέρει τὸν κατὰ
προαίρεσιν ἔρανον, ἀποδεικνύουσα οὕτω καὶ
δι' ἔργων τὸ μέγεθος τῆς πάντας καταλαβοῦ-
σης βαθυειάτης θλίψεως καὶ λύπης.

Πᾶσα προσφορά δύναται ν' ἀποσταλῇ πρὸς
τὸν Σ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν,
τὸν καὶ πρόεδρον τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς, ἥτις
θέλει εὐθὺς κατατίθεσθαι ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τρα-
πέζῃ, μέχρις ἂν ἔρξῃται ἡ τοῦ φιλανθρωπικοῦ
τούτου μνημείου καθίδρυσις, δημοσιευομένων
πάντοτε διὰ τῶν ἐφημερίδων τῶν ὀνομάτων
τῶν συνεισφερόντων.

Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ΜΙΧΑΗΛ ΜΕΛΛΑΣ
† ΓΕΡΜΑΝΟΣ Δῆμαρχος Ἀθηναίων
ΠΑΥΛΟΣ ΚΩΝΑΝΟΥ
Πρόεδρος τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἡ λέξις ἔτυχα τοῦ ποιήματος τοῦ κ. Γ. Γιαν-
νοῦκου διορθώθη εἰς ἔψυχα (ἀριθ. Ἀναπλάσεως
89 σελ. 1281).

ΑΓΓΕΛΙΑ

Προσεχῶς ἐκδίδεται

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ

ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΕΚΚΟΝΗ

ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΡΥΘΜΩΝ ΤΩΝ ΝΑΩΝ, ΙΕΡΩΝ ΑΜΦΙΩΝ
ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΣΚΕΥΩΝ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΥΦΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

I. Ε. ΜΗΣΙΟΛΩΡΑ

φύλ. τυπογρ. 18 Τυπᾶται δρ. 5.

ΤΑ ΑΓΙΑ ΠΑΘΗ ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ΗΤΟΙ

ΟΜΩΣ ΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ,
ΟΡΘΟΥ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

μετὰ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ ἀναθίστου ὕμνου καὶ
τῆς θείας Μεταλήψεως ἐν τέλει.

Ἄψασι πλήρεις. Ἐκδόσις 6' βελτιωμένη. Ἐν
Κωνσταντινουπόλει. Δαπάνη τοῦ βιβλιοπωλείου τῶν
ἀδελφῶν Δεπάστα. Τύποις Ἀ. Κορομηλά 1892.

Τὸ πάση Χριστιανικῇ ὀρθοδόξῳ οἰκουμενῇ
χρησίμω τούτο βιβλίον συνιστάμεν θερμῶς
ἀεὶ νὰ ἀναγινώσκωμεν καὶ μελετῶμεν καὶ ἡ-
μεῖς τὰ ἀναγιγνωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα ἐν ταῖς
Ἐκκλησίαις πάντοτε μὲν, ἀλλὰ κυριώτατα κατὰ
τὰς ἀγίας ταύτας τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου ἡμέ-
ρας.—Τὸ βιβλίον τοῦτο εὐρίσκεται ἐν τῷ βι-
βλιοπωλείῳ Ε. Κοφινιώτου καὶ τιμᾶται δρ. 2.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀζώφ-Δόν κ. Γ. Ρουσ. φρ. χρ. 20. — Ρέδον.
κ. Δ. Ἀθαν. φρ. χρ. 10. — Ἀζώφ-Δόν κ. Σ. Α. Καλλ.
Ρουβλ. 8. — Χανία κ. Χ. Τσεπ. φρ. χρ. 50. — Μά-
κρην κ. Μ. Μουσ. φρ. χρ. 80. — Λεπενού κ. Α.
Λαζ. δρ. 5. — Breiloux. mr. Α. Thibault φρ. χρ. 10.
Σιβαστοπόλιν κ. Σ. Μαυρ. φρ. χρ. 10. — Ἀργαστέ-
λιον Ἀίδεσσμ. Ν. Παν. δρ. 10.

Τύποις Ἀ. Κολληράκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου
— Κάτωθι τοῦ Δήμαρχείου —